

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Studijní program: Historická sociologie

Bc. Eliška Petrová

Diplomová práce

Rekonstrukce vývoje Voegelinovy ideje totalitární vlády

Reconstruction of the Development of Voegelin's Idea of Totalitarian Rule

Vedoucí práce: Mgr. Marek Německý, Ph.D.

Autor práce: Bc. Eliška Petrová

Praha 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. 1. 2024

Eliška Petrová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Marku Německému, Ph.D. za pomoc při vybírání tématu a následné připomínky k práci samotné. Mé díky patří také mé rodině a partnerovi za jejich trpělivost a podporu.

Abstrakt

Diplomová práce „Rekonstrukce vývoje Voegelinovy ideje totalitární vlády“ mapuje vývoj chápání totalitární vlády Ericem Voegelinem. Voegelin je zajímavý tím, že byl protinacistický politický teoretik, rodilý Němec, který byl nucen za své názory emigrovat z Vídně do USA, kde pokračoval ve studiu totalit. Jeho ideu totalitarismu zkoumám především na příkladu nacistické vlády Třetí říše a její kritiky. Práce je členěna do 3 částí: první část odvozuje pojetí totalitarismu primárně z Voegelinova díla v předválečném a válečném období; druhá sleduje vývoj jeho názorů po válce; třetí část srovnává Voegelina s názory nacistického filozofa Carla Schmitta. Toto srovnání odhaluje kontrastní pohledy na nacismus, totalitarismus a politickou moc, a představuje hlubší vhled do rozmanitosti dobových teoretických postojů k totalitním systémům. Pohledem na oba ideově proti sobě stojící autory si můžeme představit, jak mohla za druhé světové války vypadat intelektuální debata o politických systémech. Kromě politických systémů se Voegelinův názor dotýká i jeho soudobé společnosti a dlouhodobých trendů v ní, jako např. úpadku víry nahrazené tzv. „politickým náboženstvím“. Metodika je postavena na principech intelektuální historie.

Abstract

The thesis "Reconstruction of the Development of Voegelin's Idea of Totalitarian Rule" traces the evolution of Eric Voegelin's understanding of totalitarian governance. Voegelin is noteworthy as an anti-Nazi political theorist, a native German who was compelled to emigrate from Vienna to the USA due to his views, where he continued his studies on totalitarianism. His concept of totalitarianism is examined primarily through the Nazi regime of the Third Reich and its critique. The work is divided into three parts: the first part derives the conception of totalitarianism primarily from Voegelin's work in the pre-war and war periods; the second follows the development of his views post-war; the third part compares Voegelin's views with those of the Nazi philosopher Carl Schmitt. This comparison reveals contrasting perspectives on Nazism, totalitarianism, and political power, providing deeper insight into the diversity of theoretical stances towards totalitarian systems of the era. By examining the views of these ideologically opposed authors, we can envisage what the intellectual debate

about political systems might have looked like during World War II. Beyond political systems, Voegelin's views also touch upon contemporary society and long-term trends within it, such as the decline of faith. The methodology is based on the principles of intellectual history.

Obsah

Obsah.....	6
1. Úvod.....	7
1.1. Metodologie	8
1.2. Bibliografie.....	10
1.3. Vysvětlení pojmů	13
2. Uvedení do problematiky	14
2.1 Život Erica Voegelina	14
2.2. Carl Schmitt.....	17
3. Užší vymezení	21
3.1. Dílo Voegelina	21
3.2. Myšlenkový základ Erica Voegelina.....	25
3.3. Dílo a myšlenkový základ Carla Schmitta	34
4. Výzkumná část	38
4.1. Režim NSDAP v díle Erica Voegelina do konce druhé světové války	38
4.1.1. Vláda NSDAP	38
4.1.2. Příčiny příklonu k nacistické ideologii.....	42
4.1.3. Mezinárodní situace	47
4.1.4. Rasová politika NSDAP	52
4.2. Zasazení do kontextu Voegelinova poválečného díla	58
4.2.1. Totalitarismus nacistické ideologie	59
4.2.2. Příčiny masového příklonu k nacistické ideologii	61
4.2.3. Poválečná situace	63
4.3. Srovnání pohledu Erica Voegelina s Carlem Schmittem	65
4.3.1. Rozdílné názory na národní socialismus a politické státní režimy obecně	67
4.3.2. Otázky víry	71
5. Závěr.....	75
5.1. Summary	77
6. Použitá literatura	79
6.1. Seznam pramenů	79
6.2. Sekundární literatura	85
6.3. Internetové zdroje.....	91

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá rekonstrukcí pojetí totalitarismu Erica Voegelina v kontextu jeho filozofických předpokladů. Dílo Erica Voegelina je v této tematice zajímavé tím, že jako vídeňský filozof narozený v Německu na konci devatenáctého století a emigrant do USA mohl ve svých teoriích zastávat kritický postoj k nacistickému Německu už od jeho vzestupu.

Na následujících řádcích se budu zabývat výzkumným problémem: Jaký měl Eric Voegelin názor na režim německého národního socialismu do skončení druhé světové války. Dále se budu zabývat otázkou: V čem se jeho názor lišil a shodoval s názorem Carla Schmitta.

Carl Schmitt, jako nacistický ideolog hodnotil totalitární vládu nacistického režimu z úplně jiné perspektivy než Eric Voegelin. Právě porovnání s názorem někoho, kdo byl nejen sympatizantem, ale i účastníkem režimu, vidím jako dokreslující obrázek dobových názorů na válku.

Ačkoliv se může zdát, že období druhé světové války již bylo důkladně prozkoumané, tato práce nabízí nahlédnutí na válku z pohledu tehdy žijících autorů. Připomínat si totalitární systémy a zkoumat, jaké myšlení je podporovalo a vlastně umožnilo může být i dnes přínosné. Zabývat se totalitními režimy a druhou světovou válkou může být aktuálnější, než si uvědomujeme. Jak píše Scott Robinson ve své knize: „... s totalitami 20. století máme více společného, než si uvědomujeme“.¹

Navíc s přímým ruským útokem na Ukrajinu se válka dostala zpět do evropského diskursu, ze kterého už dávno předtím vymizela. Dokonce události počínající únorem roku 2022 válku přinesly i do evropského dění. Někteří historici začátek války na Ukrajině dokonce spojovali s událostmi na začátku druhé světové války.²

¹ „... we have more in common ... with twentieth century totalitarians than we recognize.“ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019).

² Např. Ron Stockton, „The Ukraine War of 2022“, spodcast (23. února 2022).

1.1. Metodologie

Jak už výše předesílám, mým záměrem v této diplomové práci je seznámit čtenáře především s názory uznávaného teoretika Erica Voegelina. Jeho názory, na které se v práci zaměřuji, jsou ty na nacistický režim Německa. V poslední fázi také seznámím čtenáře s rozdíly a podobnostmi v myšlení s Carlem Schmittem, který se na režimu naopak podílel.

Metodou, kterou jsem k tomuto účelu použila, je intelektuální historie.³ Snažila jsem se tedy rekonstruovat záměr vybraných autorů při psaní jejich teoretických textů.⁴ Přesněji řečeno, jsem postupovala tak, že jsem nejprve zjišťovala, jakou tvorbou se Voegelin do konce války zabýval. Z těch jsem vybírala vhodné články a jiná díla Erica Voegelina, která jsem následně kriticky analyzovala.

Díla, která jsem pro analýzu vybírala, měla odpovídat kapitole, ve které jsou citována. Tudíž pro válečný názor jsem využívala texty, které byly vydány ještě před válkou, za války, až do zhruba dvou let po ukončení války. To vzhledem ke zpoždění, se kterým mohla být díla vydávána. Zdaleka ne ve všech dílech, která jsem k analýze využila, se Voegelin zabývá explicitně nacistickým režimem. Více se jím zabýval ještě před svou emigrací. Ve Spojených státech amerických se totiž válečná léta zabýval především prací na své rozsáhlé monografii o historii politického myšlení. Pro ostatní tvorbu mu tedy nezbývalo příliš času, tak ve velké míře vydával články rozpracované ještě před emigrací a také recenze, na které i já v práci odkazuji.

Aby nebyl názor, který Voegelin zastával do ukončení války, vytržený z kontextu, zasadila jsem ho následně do kontextu jeho poválečného díla. Opět jsem tedy vybírala díla, která souvisela s nacistickým totalitarismem a navazovala na již zkoumanou problematiku. Složitější v této fázi bylo procházení již velkého množství děl, nicméně lépe se z nich vybíralo. A to díky tomu, že se Voegelin už více explicitně vyjadřoval k problematice německého nacismu.

Po nastudování jsem se nakonec pokusila o interpretaci těchto především původních

³ Dominicka LaCapry, *Rethinking Intellectual History: Texts, Contexts, Language*, (Cornell University Press, 1983).

⁴ Richard Whatmore, *What is Intellectual History?*, (St. Andrews: Polity, 2015), 137.

teoretických pramenů. Kromě četnosti autorových vyjádření souvisejících se zkoumaným režimem, mi k výběru zásadních myšlenek dopomohla i přidaná sekundární literatura. Tato zjištění uvádím v kontextu historického a politického vývoje dvacátého století.

Zjištění z výzkumu o myšlenkách Erica Voegelina jsem následně konfrontovala s myšlenkami Carla Schmitta, které jsem postupně získávala stejnou metodou. Z výběru tematicky a časově odpovídajících děl Carla Schmitta jsem dále vybírala názory, které se daly konfrontovat s názory Voegelina.

Zaměřuji se především na Voegelinův názor na válku a nacistický režim a na porovnání tohoto názoru se Schmittovým. Proto by se možná odborníkovi na dané autory mohlo zdát, že opomínám nějaké jejich stěžejní dílo, či myšlenku. Tento nedostatek je však předurčen záměrem práce a snahou nezahlcovat ji přílišnými detaily.

Stejně tak by se někomu mohla zdát práce příliš synoptická. Tento problém může pramenit z využití poměrně velkého množství zdrojů. Z nich jsem se snažila vytahovat relevantní myšlenky a z těch postupně skládat ucelený názor. Někdo by mohl postrádat i můj názor na danou problematiku. Jsem však přesvědčena, že tento nedostatek je také zapříčiněn volbou tématu a zaměřením na dobový názor vybraných autorů.

Zároveň jsem si vědoma, že především Schmittův názor, touto prací deklarován, může být zkreslený. Dnes je nám jasné, že pokud někdo chtěl tvořit v totalitárním režimu, musel se vyjadřovat v souladu s režimní politikou. Kdo chtěl tvořit svobodně a vyjadřovat čistě svůj názor, velice riskoval nebo se musel uchýlit do emigrace. To známe i z ne příliš dávné historie naší země.

Není tedy stoprocentně jisté, že se Schmitt plně ztotožňoval s tím, co za války psal. Vzhledem k jeho kariérnímu růstu můžeme dokonce předpokládat, že ne jeho přesvědčení, ale spíše jeho touha po vlivu byla hlavním motivem jeho propagandistických děl. Ačkoliv budu psát o Schmittově názoru, berme tedy prosím na zřetel, že minimálně v některých případech se může jednat spíše než o Schmittův názor, tak o totalitárním režimem prosazovaný názor.

1.2. Bibliografie

O myšlenkách Erica Voegelina zeditovali např. Scott Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney knihu *Eric Voegelin Today, Voegelin`s Political Thought in the 21st century*. Tito editoři jsou odborníky na politické vědy na různých amerických univerzitách. Např. Scott Robinson se kromě Voegelina knihy zabývá Lockovou politickou teorií.⁵

Ericem Voegelinem se také zabýval Arpa Szokolczai. Ten jeho životní dráhu i myšlení zkoumal v historicko-sociologické studii *Reflexive Historical Sociology* spolu s dalšími významnými autory.⁶ Je obdivuhodně, jak dokázal na necelých čtyřiceti stránkách zmapovat Voegelinovo dílo, myšlení i život na pozadí doprovázené o historické souvislosti. Nicméně trochu mi chybělo zdůraznění nejdůležitějších Voegelinových přínosů.

Pro Voegelinem zaujaté čtenáře může být zajímavou četbou i v roce 2022 vydaná kniha *Eric Voegelin`s political readings: from the ancient Greeks to modern times*.⁷

Sice ne vyloženě Voegelinem, ale jeho zásadním tématem ve vztahu k německé Třetí říši, se zabýval také Hans Maier. Tento německý politolog napsal celou studii, knižně vydanou i v češtině o politických náboženstvích *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství*.⁸ Stejnou tematikou se zabýval např. v jím editované *Totalitarianism and political religions*.⁹

Důležitými prameny se mi staly Voegelinovy knihy jako např. *Politická náboženství* nebo *Zkušenost a symbol*. Dále jeho eseje, jako *Race and State* nebo *Changes in the Ideas of Government*.¹⁰ Důležitým zdrojem se mi také staly Voegelinovy přednášky

⁵ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins`s Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 215, 216.

⁶ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70.

⁷ Bernat Torres a Josep Monserrat, *Eric Voegelin`s political readings: from the ancient Greeks to modern times*, (New York: Routledge, 2022).

⁸ Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství*, (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995).

Petra Kozárová, „Politický gnosticismus u Erica Voegelina“, v *Pantheon 2*, (2007): 202–216, 204.

⁹ Hans Maier ed., *Totalitarianism and political religions. Volume 1, Concepts for the comparison of dictatorship*, (London: Routledge, 2004).

¹⁰ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53. Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110.

Hitler and the Germans.¹¹

Pro mnohá z těchto děl jsem využívala různá vydání sbírek *Collected Works of Eric Voegelin*, které vyšly celkově ve 34 svazcích.¹² Tematicky této práci odpovídalo vydání č. 5 *Modernity without Restraint*, ve kterém byly publikovány tři knihy.¹³ Těmi jsou *The Political Religions*, *The New Science of Politics* a *Science, Politics and Gnosticism*.¹⁴ Časově odpovídající byly sbírky Voegelinových vydaných esejí č. 9 z let 1934 až 1939 a č. 10 z let 1940 až 1952.¹⁵ Pro poválečnou tvorbu jsem využila sbírku č. 31 již výše zmíněných přednášek *Hitler and the Germans*.¹⁶

Další přínosnou sbírkou pro tuto práci byla *Disput über den Totalitarismus*, sebraná komentovaná korespondence mezi Ericem Voegelinem a Hannah Adendt.¹⁷ Jak už název napovídá, hlavním tématem jejich korespondence je právě totalitarismus.

Kromě sebraných sbírek se díla Erica Voegelina dají čerpat i z časopisů, do kterých sám publikoval. Do této práce jsem využila např. *The Journal of Politics* a jeho články *Some Problems of German Hegemony* a *Nietzsche, the Crisis and the War*.¹⁸ Také zde publikoval několik recenzí, které se zabývaly příbuznou tematikou.¹⁹

¹¹ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003).

¹² „The Collected Works of Eric Voegelin“, [The Collected Works of Eric Voegelin - VoegelinView](#), webová stránka VoegelinView, (staženo 27. prosince 2023).

¹³ *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5.

¹⁴ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73.

Eric Voegelin, „The New Science of Politics“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 75–242.

Eric Voegelin, „Science, Politics and Gnosticism“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 243–314.

¹⁵ Thomas W. Heilke ed., *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, (Missouri: University of Missouri Press, 2001).

Ellis Sandoz ed., *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 10 Published Essays, 1940–1952*, (Missouri: University of Missouri Press, 2000).

¹⁶ Detlev Clemens a Brendan Purcell eds., *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, (Missouri: University of Missouri Press, 2003).

¹⁷ *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015).

¹⁸ Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168

Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212.

¹⁹ Např.: Eric Voegelin, recenze „The Ruling Class“ by Gaetano Mosca, Hannah D. Kahn a Arthur Livongston, in *The Journal of Politics*, Vol. 1, No. 4 (listopad 1939): 434–436.

Z primární literatury, ze které jsem čerpala bych ráda ještě zmínila článek *The Growth of the Race idea* a *Race Idea and Science*.²⁰ A také i do češtiny přeloženou knihu *Kouzlo extrémů* nebo *Věda, politika a gnóze* od Erica Voegelina.²¹ A ze sekundární literatury ještě článek *Voegelin on Nazi Political Extremism* od Clifforda F. Portera.²²

O Carlu Schmittovi byla vydána učebnice *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*.²³ Její části jsem hojně využila především v úvodních částech o Schmittovi.

Od Carla Schmitta se mi nejužitečnější knihou stala *The Leviathan*.²⁴ Od Carla Schmitta jsem ve velké míře čerpala i z jeho knihy *Constitutional Theory* (Ústavní teorie).²⁵ Z té jsem čerpala především Schmittovy názory na politické režimy, které se daly srovnat s Voegelinovými. Ráda bych zdůraznila i článek K státní filozofii protirevoluce, který vyšel v překladu z originálu u nás v časopise *ŘÁD* revue pro kulturu a život.²⁶

Ze sekundární literatury se Schmittovu výmarskému období věnuje např. David Dyzenhaus ve své knize *Legalita a legitimita. Carl Schmitt, Hans Kelsen a Hermann Heller ve Výmaru*.²⁷ Ke Schmittově dílu sestavil Alain de Benoist kompletní bibliografii s názvem *Carl Schmitt. Bibliografie jeho spisů a korespondence*.²⁸ Se Schmittem byl dokonce proveden roku 1971 rozhovor.²⁹

Eric Voegelin, recenze „Soviet Politics, At Home and Abroad“ by Frederick L. Schuman, in *The Journal of Politics*, Vol. 8, No. 2 (květen 1946): 212–220.

²⁰ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317.

Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16.

²¹ Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000).

Eric Voegelin, *Věda, politika a gnóze*, (Praha: OIKOYMENH, 2018).

²² Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171.

²³ Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, (New York: Oxford University Press, 2016).

²⁴ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317.

Carl Schmitt, *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008).

²⁵ Carl Schmitt, *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008).

²⁶ Carl Schmitt, „K státní filozofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ŘÁD revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83.

²⁷ David Dyzenhaus, *Legalita a legitimita. Carl Schmitt, Hans Kelsen a Hermann Heller ve Výmaru* (Oxford: 2000).

²⁸ Alain de Benoist, *Carl Schmitt. Bibliografie jeho spisů a korespondence* (Berlin: Akademie Verlag, 2003).

²⁹ Frank Hertweck a Dimitrios Kisoudis eds., *Solange des Imperium da ist. Carl Schmitt v rozhovoru s Klausem Figgem Dieterem Grohem v roce 1971* (Berlin: Duncker & Humboldt, 2010).

Jistě necituji všechna díla od Erica Voegelina ani od Carla Schmitta, ani jsem je z daleka všechna nevyužívala pro svou práci. Rozsahově a jsem přesvědčena, že ani tematicky by to pro tuto práci nebylo žádoucí. Vybírala jsem pouze ta díla, která práci tematicky odpovídala.

Na tomto místě, ještě, než přistoupím k dalšímu bodu úvodu, bych ještě ráda upozornila na citování v podkapitole o Carlu Schmittovi. Už v předešlých částech citovaná díla Erica Voegelina totiž necituji znovu v této podkapitole, ve které je srovnávám s názory Carla Schmitta. Rozhodla jsem se tak pro lepší přehlednost a nezahlcování práce poznámkami pod čarou.

1.3. Vysvětlení pojmů

V této podkapitole bych se ráda v krátkosti věnovala několika důležitým pojmům, kterých se v této práci mnohokrát dotýkám a jsou často zaměňovány. Jsou jimi především totalitarismus, jeho původ a teorie, ale s ním i související autoritářský režim a rozdíl mezi nimi. Než se v hlavní části budu zabývat pojetím totalitarismu u Voegelina, považuji za důležité si tento pojem uvést v kontextu.

Jak píše Friedrich a Brzezinski, totalitární diktatury byly označovány všemi možnými pojmy pro autokracie, jako tyranie, despotismy i absolutismy.³⁰ O oddělení pojmu totalitarismu od autokracií se zasloužil Juan Linz a jeho předchůdci. Rozlišení totalitarismu od jiných autoritářských režimů je jedním ze základních aspektů teorií totalitarismu.³¹

Totalitarismu je více teorií, které jsou často v mnohém ve střetu. Původně tento pojem vznikl jako nástroj politického boje v meziválečné Itálii.³² Ve stejné době vznikaly i první teorie totalitarismu.³³ O totalitarismu se dnes mluví jak ve spojitosti s národním socialismem v Německu, tak mimo jiné i bolševismem v Sovětském svazu.³⁴

³⁰ Carl Joachim Friedrich a Zbigniew K. Brzezinski, *Totalitarian Dictatorship and Autocracy*, (Cambridge: Harvard University Press, 1965): 3.

³¹ Radek Buben a Martin Štefek, „Konceptuální labyrinty, Kolik pojetí totalitarismu znáš, tolikrát jsi revizionistou?“, v *Soudobé dějiny 2*, (2021): 353–389, 361.

³² Radek Buben a Martin Štefek, „Konceptuální labyrinty, Kolik pojetí totalitarismu znáš, tolikrát jsi revizionistou?“, v *Soudobé dějiny 2*, (2021): 353–389, 353.

³³ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Verlag J. B. Metzler 2010): 339.

³⁴ Heinz Hürten, „Modernitätskritik und Totalitarismustheorie im Frühwerk Waldemar Gurians“, in

Voegelin svým pojetím totalitarismu patří spolu s Arendtovou a Straussem k neoklasickým politickým filozofiím totalitarismu. Neoklasické filozofie myšleno v tom smyslu, že vycházejí z klasických filozofů, ale jejich myšlenky jsou obohaceny aktualizovaným věděním. Jejich teorie bývají také označovány jako „normativní politické teorie“. Formovali je pod dojmem totalitní vlády.³⁵

2. Uvedení do problematiky

V této kapitole bych ráda čtenáře blíže seznámila s postavou Erica Voegelina a jeho životem. V širším kontextu bych ráda zmínila i Carla Schmitta a jeho význam pro tuto práci.

2.1 Život Erica Voegelina

Eric Voegelin byl německo-americký konzervativní myslitel. Někteří autoři ho označují dokonce za nejvýznamnějšího představitele neoklasické školy.³⁶ Pro své názory, byl před druhou světovou válkou nucen emigrovat do Spojených států amerických. Tam také strávil válečná léta. Během celé této doby, kdy žil ve značné existenční nejistotě se snažil o uznání na americké akademické půdě. Toho také, díky své Historii politického myšlení, nakonec dosáhl.³⁷

Erica Voegelina samotného a zároveň i jeho práci formovala už jeho mladistvá léta. Narodil se roku 1901 v německém Kolíně nad Rýnem. Pocházel z věřící rodiny. Jeho matka byla katolička a otec luterán.³⁸ Stabilitu Voegelinova dětství poprvé narušila emigrace do Vídně, kam se jeho rodina v roce 1910 přestěhovala.³⁹ Tam také strávil

Totalitarismus, Eine Ideengeschichte des 20. Jahrhunderts, Alfons Söllner, Ralf Walkenhaus a Karin Wieland eds. (Berlin: Akademie Verlag, 1997): 25–34, 32–33.

³⁵ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 408–512.

³⁶ Vydavatelství OIKOYMENH, obálka v *Politická náboženství*, Eric Voegelin (Praha: OIKOYMENH, 2015), obálka zezadu.

³⁷ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70.

³⁸ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 33–35.

³⁹ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 33.

zbytek svého dětství, dospívání a první světovou válku.⁴⁰

Ve Vídni také absolvoval reálné gymnázium, které nabízelo více přírodovědeckých než humanitních oborů.⁴¹ Proto se také ve svých gymnazijních letech nenaučil řečtinu. Tu se musel později, ve svých třiceti letech, pro výzkumné účely doučit. Nicméně se zde naučil angličtinu, která se mu později stala velmi užitečnou.⁴² Poprvé při studijní cestě do Spojených států amerických nebo později, když byl nucen emigrovat z Hitlerem anektované Vídni.⁴³

Období mezi střední a vysokou školou, tedy období svých nejdelších letních prázdnin prožíval v prostředí velkých politických změn roku 1919.⁴⁴ Poválečné potíže ve Vídni, způsobené neustálým nedostatkem potravin, ještě zhoršovaly reakční a komunistické převraty.⁴⁵ V této době se Voegelin nástupem na Vídeňskou univerzitu dostává do role vysokoškolského studenta. Tato obtížná studentská léta Voegelin prožíval se svým spolužákem Hayekem (nositel Nobelovy ceny, „free-market“ kapitalista), který se stal i jeho životním přítelem.⁴⁶

Léta 1926 až 1927 Voegelin trávil po své studijní cestě do Spojených států, už zpět v Evropě. Nejprve žil nějakou dobu v Paříži, kde také napsal svou první knihu *On the Form of the American Mind* (O formě amerického ducha). Ve Francii se Voegelin také potkal s ruskými uprchlíky, a to ho přimělo naučit se ruštinu.⁴⁷ Poté se vrátil zpět domů do Vídni, ve které přihlížel Hitlerově převzetí moci v sousedním Německu. To se uskutečnilo roku 1933, kdy byl Hitler 30. ledna jmenován kancléřem a v březnu toho

⁴⁰ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 152.

⁴¹ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 33–35.

⁴² Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 34.

⁴³ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 36–37, 39.

⁴⁴ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 35.

⁴⁵ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 152.

⁴⁶ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 2.

⁴⁷ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 37.

roku se stal absolutním vůdcem.⁴⁸

Voegelin věřil, že k připojení Rakouska k Hitlerově Říši nedojde, že to spojenci nedovolí. Že Hitlerovi nedají šanci získat obrovskou moc ve střední Evropě. To se ale bohužel také stalo.⁴⁹ V roce 1938 proto přišla další rána a Voegelin musel z Rakouska okamžitě emigrovat, protože se stal gestapem hledanou osobou. Což nemohlo být příliš překvapující vzhledem k tématům jeho knih. Po zkušenostech nasbíraných při studiích byla rozumnou volbou emigrace do USA, do kterých se dostal přes neutrální Švýcarsko.⁵⁰

Voegelin byl k politice Rakouska po roce 1933 a jeho samostatnosti ještě v roce 1937 obecně příliš optimistický.⁵¹ Neviděl možnost, že by se v této době mohlo Rakousko s Německem spojit. Ve svých vzpomínkách později psal, že v Rakousku panoval ve třicátých letech odpor vůči národnímu socialismu.⁵² Přesto, že připojení k Německu nepředpokládal, viděl nebezpečí, které by z tohoto spojení plynula.

Voegelin viděl rakouskou samostatnost jako jeho poslání, aby mohl být udržen mír, který byl nastolen Saint Germainskou smlouvou po první světové válce. Aby čelil totalitarismu, který hrozil ze sousedního Německa, přistoupila tehdejší hlava Rakouska Dollfuss k autoritářskému režimu. Nicméně ani tento krok samostatnost Rakouska nezachránil.⁵³

Emigrace, která byla důsledkem, pro Voegelina znamenala pauzu v jeho práci. Rozhodl se integrovat do americké společnosti a získat akademické kredity, aby mohl pokračovat v životě, jaký žil v Evropě. Se svým kreditem pěti napsaných knih jako asistent a učitel prošel Harvardem, Bennington College ve Vermontu, Northwestern a Univerzitou

⁴⁸ Arpa Szakolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 37.
1, 104.

⁴⁹ Eric Voegelin, *Vzpomínky na život a filosofii*, (Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998): 52.

⁵⁰ Arpa Szakolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 39.

⁵¹ Eric Voegelin, *Vzpomínky na život a filosofii*, (Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998): 63–64.

⁵² Eric Voegelin, *Vzpomínky na život a filosofii*, (Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998): 63–64.

⁵³ Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“, 106–108, 110.

Alabama.⁵⁴

Své práci Voegelin zasvětil život i svůj důchodový věk.⁵⁵ Dokonce po ukončení své kariéry na různých univerzitách Voegelin pokračoval v pracovním duchu doslova až do posledního dechu.⁵⁶ Do smrti, která nastala v roce 1985, Voegelin působil na Hooverově institutu při Stanfordově univerzitě v Kalifornii.⁵⁷

Dnes je Voegelin uznávaný díky svému myšlení po celém světě. Dokonce napříč státy existují i Voegelinovy instituce, jako například *Eric Voegelin Society* (Společnost Erica Voegelina) nebo Institut Erica Voegelina při *Louisiana State University*.⁵⁸

Shrme-li život Erica Voegelina, můžeme říct, že se jeho život řídil především třemi faktory. Prvním byla mezinárodní situace, která ho mimo jiné donutila emigrovat do Spojených států před nacistickým Německem. Jako další faktor vidím náhodu, ať už stipendium, díky kterému se během studijních let dostal do USA, nebo např., že se ve Francii seznámil s ruskými emigranty. Jako třetí a neméně významný faktor vidím Voegelinovo odhodlání věnovat se vědecké práci, které ho několikrát dostalo do složitých životních situací.

Na příkladu Voegelina můžeme vidět, jak je každodennost významná i v životě významných osobností, protože ona sama významnost těchto osobností ji často formuje. V životě Erica Voegelina hrála jeho práce tak významnou roli, že z něj není jednoduché oddělit každodenní realitu, která by neznamenal vědeckou práci.

2.2. Carl Schmitt

Voegelin, jako uprchlík z Hitlerem anektované Vídne a teoretik politických ideologií

⁵⁴ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 39–40.

Eric Voegelin, *Vzpomínky na život a filosofii*, (Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998): 68.

⁵⁵ Jakub Jinek, obal knihy *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, Eric Voegelin (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015).

⁵⁶ „Eric Voegelin Biographical Sketch“, https://voegelinview.com/biographical-sketch/?subscribe=success#subscribe-blog-blog_subscription-2, webové stránky VoegelinView, (staženo 2. září 2022).

⁵⁷ Jakub Jinek, obal knihy *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, Eric Voegelin (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015).

⁵⁸ „About Us“, <https://voegelinview.com/>, webové stránky VoegelinView, (staženo 2. září 2022).

se stavěl do role Hitlerových odpůrců. Na druhou stranu v nacistickém Německu i Rakousku zůstali jiní významní i přední myslitelé dvacátého století, kteří s režimem Národně socialistické německé dělnické strany kolaborovali. Jedním z nich byl i Carl Schmitt, přední myslitel dvacátého století, který za svou prorežimní činnost byl po válce i vězněn.⁵⁹

Ottmann ho označil dokonce za „nejkontroverznějšího právníka 20. století“. ⁶⁰ Schmittova kontroverze spočívá právě v tom, že se v roce 1933 stal národním socialistou.⁶¹ A to i přes svůj původní odpor k Hitlerovi, který zanechal dokonce dobře zdokumentovaný ve svých denících.⁶²

Ve straně se angažoval jako nacistický politický teoretik, který ospravedlňoval Hitlerovo převzetí moci, avšak kritizoval rasismus vládnoucí strany. V roce 1938 byl již dokonce považován za významnou figuru německého národního socialismu.⁶³ Nicméně za svou kritiku si zasloužil zbavení většiny politických funkcí.⁶⁴

Carl Schmitt se narodil v roce 1888 ve vesnici Plettenberg, kde také vyrůstal ve skromných poměrech spolu se svou sestrou Auguste.⁶⁵ V rodině získal také silně katolické, konzervativní základy především od svých třech prastrýců katolických kněží.⁶⁶

Také k politice měl blízko už od dětství, neboť i jeho otec byl členem *Zentrumspartei*. Schmitt sám se ve dvacátých letech nestal členem žádné strany, ale měl blízko jak

⁵⁹ Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds., „Carl Schmitts Life: A Chronology“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): xix–xxx, xxix.

Jens Meierheinrich a Oliver Simons, „A Fanatic of Order in an Epoch of Confusing Turmoil: The Political, Legal, and Cultural Thought of Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 3–70, 3.

⁶⁰ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 215.

⁶¹ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 217.

⁶² „Carl Schmitt und der 30. Januar 1933“ in *Frankfurter Allgemeine* (6. 6. 2006).

⁶³ Thierry Gontier, „From „Political Theology“ to „Political Religion“: Eric Voegelin and Carl Schmitt“ in, *The Review of Politics, Volume 75*. (Cambridge: Cambridge University Press, 2013): 26–27.

⁶⁴ Paul Noack, *Carl Schmitt – Eine Biographie* (Frankfurt: 1996).

⁶⁵ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 215, 217.

Christian Linder, „Carl Schmitt in Plettenberg“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 147–170, 149.

⁶⁶ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 217.

k *Zentrumspartei*, tak k politickému katolicismu.⁶⁷ Kromě rodiny svůj katolicismus Schmitt upevňoval na gymnáziu v rámci katolického konviktu, ve kterém pobýval mezi lety 1900 a 1907.⁶⁸

Ve Schmittových mladistvých letech už se poprvé ukazovala jeho touha po kariéře.⁶⁹ Mezi lety 1907 a 1910 se věnoval studiím práva původně na univerzitě v Berlíně a později na mnichovské univerzitě. A to i navzdory svému původnímu přání studovat filologii.⁷⁰

Už během svých studií Schmitt publikoval pod pseudonymem. Nakonec v roce 1915 promoval na univerzitě ve Štrasburku se svou prací O vině a druzích viny. Od roku 1919 právo také přednášel na *Handelshochschule* v Mnichově, poté i v Greifswaldu, Bonnu, a nakonec i v Berlíně. Za některé z těchto akademických pozic vděčil svému židovskému podporovateli, řediteli *Handelshochschule*, Moritz Julius Bonnovi.⁷¹

Zároveň byl praktikantem v kanceláři politika *Zentrumspartei* Huga am Zehnhoffa, který se později stal ministrem vnitra. Dokonce s ním navázal přátelské vztahy. Také se roku 1915 přihlásil jako dobrovolník do pěchotní zálohy. Díky tomu, že do války nenarukoval, mohl se i oženit se svou první ženou Pawlou Dorotić.⁷² Díky náhodě onemocnění jeho předchůdce se stal i zástupce pro právní odvětví generálního a později i státního velitelství.⁷³

Kvůli vlastní zkušenosti z roku 1919 s Bavorskou sovětskou republikou si už do konce života Schmitt udržel svůj negativní postoj ke komunismu. Také proti němu výrazně

⁶⁷ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 217.

⁶⁸ Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds., „Carl Schmitts Life: A Chronology“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): xix–xxx, xix.

⁶⁹ Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds., „Carl Schmitts Life: A Chronology“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): xix–xxx, xx–xi.

⁷⁰ Carl Schmitt, in Piet Tommissen ed. *Schmittiana. Beiträge zu Leben und Werke Carl Schmitts. Band IV*, (Berlín: Duncker & Humblot, 1994): 11–21.

⁷¹ Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds., „Carl Schmitts Life: A Chronology“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): xix–xxx, xix–xi, xxi.

⁷² Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds., „Carl Schmitts Life: A Chronology“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): xix–xxx, xix.

⁷³ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 217.

vystupoval.⁷⁴

V roce 1926 se znovu oženil se Srbkou Duškou Dorotíčovou, nicméně Schmittův rozvod s předešlou manželkou byl katolickou církví seznán neplatným. Proto nemohlo být platné ani druhé manželství a Schmitt byl v jeho důsledku z církve nakonec exkomunikován.⁷⁵

Schmittova akademická kariéra neskončila s koncem Třetí říše. V roce 1962 měl Schmitt například dvě své přednášky ve Španělsku zmítaném občanskou válkou. Na základě této zkušenosti Voegelin vydává svou Teorii partyzána, ve které vyzdvihuje partyzánskou válku jako nový typ válčení.⁷⁶

Za svůj dlouhý život Schmitt pocítil jako ústavní právník třikrát během dvacátého století změnu režimu Německa, které oproti Voegelinovi nikdy neopustil.⁷⁷ Svou světovou kariéru i svůj život Carl Schmitt ukončil v úctyhodném věku 96 let smrtí na mozkovou sklerózu opět ve svém rodném Plettenbergu roku 1995.⁷⁸ Jeho vážná nemoc ho už posledních deset let ke konci života zužovala halucinacemi.⁷⁹ Zanechal po sobě bohužel jen svého rozsáhlé dílo. Jeho dcera Anima Schmitt zemřela ještě o dva roky dříve než sám Schmitt na dlouhotrvající rakovinu.⁸⁰

⁷⁴ Joseph W. Bendersky, „Schmitt’s Diaries“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 117–146, 127.

⁷⁵ Claudia Coonz, *The Nazi Conscience* (Harvard University Press, 2003): 57.

⁷⁶ Marcus Llanque, „A Carrier of the Political after the End of Statehood: The Partisan in the Schmitt’s Political Theory“ in *Der Partisan*, Herfried Münkler ed. (1990): 61.

⁷⁷ Jens Meierheinrich a Oliver Simons, „A Fanatic of Order in an Epoch of Confusing Turmoil: The Political, Legal, and Cultural Thought of Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 3–70, 3.

⁷⁸ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 215.

Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds., „Carl Schmitts Life: A Chronology“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): xix–xxx, xxx.

Christian Linder, „Carl Schmitt in Plettenberg“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 147–170, 165.

⁷⁹ Christian Linder, „Carl Schmitt in Plettenberg“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 147–170, 165.

⁸⁰ Jens Meierheinrich a Oliver Simons, „A Fanatic of Order in an Epoch of Confusing Turmoil: The Political, Legal, and Cultural Thought of Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 3–70, 12.

Christian Linder, „Carl Schmitt in Plettenberg“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 147–170, 165.

3. Užší vymezení

V předešlé úvodní kapitole jsme si představili Erica Voegelina a především jeho strastiplný život. Zároveň jsem uvedla i život Carla Schmitta, aby bylo následné srovnání kompletní. Pro lepší pochopení Voegelinova totalitarismu je však nutná ještě jedna kapitola, která uvede i jeho dílo a myšlenkový základ. Ve stručnosti nabídne i to samé o Carlu Schmittovi.

3.1. Dílo Voegelina

Autoři se shodují, že dílo Erica Voegelina má velký přínos pro politické myšlení až do 21. století.⁸¹ Celkem Voegelin sepsal rozsáhlé dílo, které bylo vydáno ve třiceti čtyřech svazcích.⁸² Jeho dílo je jedinečné také propracováním svého myšlení i vzhledem k politickým režimům hluboko do minulosti. Například ve své knize *Politická náboženství* detailně popisuje zrod tohoto fenoménu už v období starověkého Egypta.⁸³

Eric Voegelin, ačkoliv se k tomu nehlásil, může být považován za historického sociologa. Nutno však říct, že se obor historické sociologie etabluje až na sklonku jeho života tudíž ani neměl příliš příležitostí se za historického sociologa sám považovat.⁸⁴ Je pokládán za teoretika politiky, nicméně jeho teorie politiky byly vždy zároveň teorií dějin.⁸⁵

Voegelinova válečná tvorba byla soustředěna především kolem jeho životního díla *Historie politického myšlení*. Poválečná léta pak Voegelin věnoval studiu extrémních politických směrů jako nacismu a komunismu. Toto období vyvrcholilo v roce 1964 vydáním jeho přednášek pod názvem *Hitler a Němci (Hitler and the Germans)*. Témata, kterými se Voegelin ve své práci zabýval, byla úzce spojena s politickým děním jeho doby. Jeho politické myšlení a teorie zpracované za druhé světové války však mají pro západní civilizaci význam i dlouho poté.

⁸¹ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 1–5.

⁸² Zdeněk A. Eminger, „Filozofie jako výzva i odpovědnost“, *iLiteratura.cz* (4. Července 2016) iliteratura.cz/clanek/36799-voegelin-eric-zkusenost-a-symbol (staženo 13. Února 2023).

⁸³ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenth), 24–35.

⁸⁴ John M. Hobson, George Lawson a Justin Rosenberg, „Historical Sociology“ in , *Oxford Research Encyclopedia of International Studies, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Oxford: Oxford University Press, 2018).

⁸⁵ Eric Voegelin, *Nová věda o politice* (Brno: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 2000), 7.

Dokonce ke svým recenzím si vybíral knihy, které se týkaly aktuálních, mnohdy mezinárodních témat. Například v roce 1947, ve kterém se lámaly mezinárodně politické problémy mezi válkou druhou světovou a studenou, recenzoval knihu, která se zabývala rozpory mezi Velkou čtyřkou. Voegelin na této knize kladně hodnotí její návrh řešení skloubením západní a východní ideologie.⁸⁶

V roce 1937 vydává šestnáctistránkovou esej o situaci Rakouska mezi válkami. V ní ukazuje, jak se rakouská politická scéna rozdělila na dva nesmiřitelné bloky. Levice provolávala třídní boj a pravice ta se proti této hrozbě levice vymezovala.⁸⁷ Tímto způsobem byla rozdělena i rakouská společnost.⁸⁸ K takovému rozdělení se ještě přidávala snaha rozbořit demokratický systém. Nejprve tuto roli zastávala socialistická strana a později ji přebrali národní socialisté. Obě tyto strany vytvořily kolem sebe silné organizace.⁸⁹

Do roku 1938 se zabýval psaním několika knih, které se věnovaly otázkám politiky, rasovým otázkám a korupci. Tato témata byla od roku 1934 velice aktuální a všudypřítomná. Voegelinova pracovitost ho na nějakou dobu dostala zpět do Francie, kde se mohl lépe věnovat středověkým kořenům autoritářských států. Knihy, které napsal v meziválečném období byly z velké míry kritické, čímž si zasloužily své zakázání.⁹⁰

Jednou z těchto knih se stala i jeho kniha *Der Autoritaire Staat* (Autoritářský stát). V té zpochybňoval adekvátnost rakouské ústavy jako obrany proti nacismu.⁹¹ Následovala *Politická náboženství* (*Die politische Religionen*), kterou vydal ještě v Hitlerem

⁸⁶ Eric Voegelin, recenze „The Meeting of East and West: An Inquiry Concerning World Understanding“ by F. S. C. Northrop, in *Social Research*, Vol. 14, No. 2 (červen 1947): 244–249, 244.

⁸⁷ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 101.

⁸⁸ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 101–102.

⁸⁹ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 102–103.

⁹⁰ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 38–39.

⁹¹ Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, 158–159.

ohrožované Vídni v roce 1938.⁹² V předmluvě vydání této knihy o pár měsíců později v Massachusetts Voegelin píše, že ve Vídni vydaná verze nevzbudila ještě mnoho ohlasů.⁹³

První důležitou a zároveň klíčovou knihou Voegelinovy akademické kariéry byla učebnice historie politických idejí, na které začal pracovat v únoru roku 1939. Práce na této nakonec čtyři a půl tisícistránkové Historii politického myšlení (*History of Political Ideas*) ho zaměstnávala až do roku 1953.⁹⁴

Voegelin se této (původně) učebnici věnoval dlouhá léta, během nich se musel naučit např. i hebrejsky. Díky své pílì se ponořil hluboko do starověké, středověké i blízkovýchodní historie. Zároveň také udržoval krok s novými poznatky specializovaných věd.⁹⁵ Práce na monografii mu zabírala tolik času, že musel pracovat až 18 hodin denně, a i přesto se dostal do existenční krize. Už v roce 1940 Voegelinovi totiž došly články na témata zpracovaná ještě v Evropě, které by mohl publikovat.⁹⁶

Do konce války vydával pouze recenze, kterými už dříve svou publikační činnost doplňoval.⁹⁷ Z volby témat recenzovaných knih je znát Voegelinovo zaměření na totalitární ideologie ať už německý nacismus, italský fašismus či sovětský socialismus.⁹⁸

⁹² Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995): 24, 102.

⁹³ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 7.

⁹⁴ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and NewYork: Routledge, 2000): 33–70, 39–40.

⁹⁵ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and NewYork: Routledge, 2000): 33–70, 41–42.

⁹⁶ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and NewYork: Routledge, 2000): 33–70, 42.

Eric Voegelin, recenze „The Ruling Classt“ by Gaetano Mosca, Hannah D. Kahn a Arthour Livongston, in *The Journal of Politics*, Vol. 1, No. 4 (listopad 1939): 434–436.

⁹⁷ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and NewYork: Routledge, 2000): 33–70, 42.

Eric Voegelin, recenze „The Ruling Classt“ by Gaetano Mosca, Hannah D. Kahn a Arthour Livongston, in *The Journal of Politics*, Vol. 1, No. 4 (listopad 1939): 434–436.

⁹⁸ Např.: Eric Voegelin, recenze „Contemporary Italy. Its Intellectual and Moral Origins“ by Count Carl Sforza, in *The Journal of Politics*, Vol. 7, No.1 (únor 1945): 94–97.

Eric Voegelin, recenze „Soviet Politics, At Home and Abroad“ by Frederick L. Schuman, in *The Journal of Politics*, Vol. 8, No. 2 (květen 1946): 212–220.

Eric Voegelin, recenze „The Structure of the Nazi Economy“ by Maxine Y. Sweezy a „The Dual State. A Contribution to the Theory of Dictatorship “ by Ernst Fraenkel in *The Journal of Politics*, Vol. 4, No. 2

Například v květnu roku 1942 publikoval recenzi dvou knih zároveň. Těmi byly *The Structure of the Nazi Economy* (Struktura nacistické ekonomie) od Maxine Y. Sweezyho a *The Dual State. A Contribution to the Theory of Dictatorship* (Duální stát. Příspěvek k teorii diktatury) od Ernsta Fraenkela.⁹⁹

Sweezyho Strukturu nacistické ekonomiky Voegelin oceňuje jako hodnotný příspěvek k malému počtu kompetentních dobře dokumentovaných prací o nacistickém Německu.¹⁰⁰ Druhá recenzovaná kniha je podle Voegelina přínosná pro pochopení režimu národních socialistů. Oceňuje ho především za zpřístupnění informací z těžko dostupných zdrojů.¹⁰¹

Fraenkel po studiu nacismu a jeho institucí dochází k závěru, že právě nacistické instituce hrály v nacismu ústřední roli. Rozhodnutí jednotlivců mělo podle něj roli marginální.¹⁰² Podle mého názoru však nemůžeme obhajovat činy jednotlivců pouze systémem, který také jednotlivci stvořili.

Dalším příkladem může být velmi kritická recenze *The Decline of Liberalism as an Ideology. With Particular Reference to German Politico-Legal Thought* (Úpadek liberalismu jako ideologie. S částečnými odkazy na německé politicko-právní myšlenky) Johna H. Hallowella, kterou publikoval v únoru roku 1944. V této recenzi uznává, že především německý odvrát od liberalismu bude ještě dlouho aktuálním tématem.¹⁰³

Nebo v únoru následujícího roku zrecenzoval hraběte Carla Sforzy *Contemporary Italy*.

(květen 1942): 269–272.

⁹⁹ Eric Voegelin, recenze „The Structure of the Nazi Economy“ by Maxine Y. Sweezy a „The Dual State. A Contribution to the Theory of Dictatorship “ by Ernst Fraenkel in *The Journal of Politics*, Vol. 4, No. 2 (květen 1942): 269–272.

¹⁰⁰ Eric Voegelin, recenze „The Structure of the Nazi Economy“ by Maxine Y. Sweezy a „The Dual State. A Contribution to the Theory of Dictatorship “ by Ernst Fraenkel in *The Journal of Politics*, Vol. 4, No. 2 (květen 1942): 269–272, 269.

¹⁰¹ Eric Voegelin, recenze „The Structure of the Nazi Economy“ by Maxine Y. Sweezy a „The Dual State. A Contribution to the Theory of Dictatorship “ by Ernst Fraenkel in *The Journal of Politics*, Vol. 4, No. 2 (květen 1942): 269–272, 270–271.

¹⁰² Eric Voegelin, recenze „The Structure of the Nazi Economy“ by Maxine Y. Sweezy a „The Dual State. A Contribution to the Theory of Dictatorship “ by Ernst Fraenkel in *The Journal of Politics*, Vol. 4, No. 2 (květen 1942): 270.

¹⁰³ Eric Voegelin, recenze „The Decline of Liberalism as an Ideology. With Particular Reference to German Politico-Legal Thought“ by John H. Hallowell, in *The Journal of Politics*, Vol. 6, No.1 (únor 1944): 107–109.

Its Intellectual and Moral Origins (Soudobá Itálie. Její intelektuální a morální původ). Voegelin je opět velmi kritický. Sforzovi například hned první větou vyčítá, že se nejedná o vědecké pojednání, ale spíše o „intelektuální autobiografii“. ¹⁰⁴ Nicméně, přesto vždy ve svých recenzích dokáže ocenit i kvality knihy. ¹⁰⁵

Jak můžeme na recenzi Sforzovy knihy vidět, Voegelin odsuzuje chválení fašismu jako dobrodružství, kterým se národ vrací ke svým tradicím. Takový názor Voegelinovi připadá vyloženě „pochybný“ (*of doubtful validity*). Pochybný mu také připadá rozpor mezi názory Sforzy a dobovými politickými názory. ¹⁰⁶

Mezi Voegelinova rozsáhlá po válce vydaná díla můžeme zařadit pět vydání Řádu a historie (*Order and History*). Tímto i jinými svými projekty významně přispěl politickému a sociálnímu myšlení dvacátého století. Nicméně, podle kritiků Voegelin v těchto svých nejvýznamnějších pracích opomíjí práci ostatních myslitelů a pouze nazírá problematiku ze své vlastní perspektivy. ¹⁰⁷

V pozůstalosti ještě bylo vydáno Voegelinových osm svazků Dějin politických idejí mezi léty 1997–1999. ¹⁰⁸

3.2. Myšlenkový základ Erica Voegelina

V této kapitole, než začnu rekonstruovat Voegelinovy ideje totalitární vlády, ráda bych představila jeho myšlenkový základ, ze kterého později vychází jeho pojetí totalitarismu.

Eric Voegelin byl zastáncem teorie, že pokud chceme pochopit lidský řád, musíme

¹⁰⁴ Eric Voegelin, recenze „Contemporary Italy. Its Intellectual and Moral Origins“ by Count Carl Sforza, in *The Journal of Politics*, Vol. 7, No.1 (únor 1945): 94–97.

¹⁰⁵ Eric Voegelin, recenze „Contemporary Italy. Its Intellectual and Moral Origins“ by Count Carl Sforza, in *The Journal of Politics*, Vol. 7, No.1 (únor 1945): 94–97.

Eric Voegelin, recenze „The Decline of Liberalism as an Ideology. With Particular Reference to German Politico-Legal Thought“ by John H. Hallowell, in *The Journal of Politics*, Vol. 6, No.1 (únor 1944): 107–109.

Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995).

¹⁰⁶ Eric Voegelin, recenze „Contemporary Italy. Its Intellectual and Moral Origins“ by Count Carl Sforza, in *The Journal of Politics*, Vol. 7, No.1 (únor 1945): 94–97, 96.

¹⁰⁷ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 40.

¹⁰⁸ Jakub Jinek, obal knihy *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, Eric Voegelin (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015).

pochopit historii a to, jak věci historicky fungují. To vysvětluje jeho přesvědčení, že každou společnost a její identitu formuje vědomí, odkud pochází a zároveň kam směřuje.¹⁰⁹ Nevnímá tedy společnost jako vytrženou ze své vlastní historie.

Podle Hanse Maiera považoval za důležité historické souvislosti, teorie a studium vztahovat k současnosti a nebát se hodnotit. Odmítal ryze akademickou odtažitost při historické a filozofické práci a nebál se své poznatky aplikovat na soudobé společnosti. To se nedá říct například o Leo Straussovi, kterého za to také, spolu s Alexandrem Kojévem, Voegelin kritizoval.¹¹⁰

Ačkoliv je Voegelin znám spíše jako filozof politiky, historie nebo vědomí, nezůstal na filozofické úrovni uvažování.¹¹¹ Naopak se také zabýval společností. Například jeho přednášky o hitlerovském Německu v šedesátých letech se ani tolik nezabývaly filozofickými otázkami. Spíše se v nich zabývá otázkami o současné společnosti a jak vnímá vinu pramenící z druhé světové války a jejích hrůz.¹¹²

Velkým přínosem společenským a politickým vědám je Voegelinovo pojetí „politických náboženství“. V těch vidí svou současnost jako přejetý systém z minulosti.¹¹³

Toto Voegelinovo myšlení velmi ovlivnily semináře Paula Deussena o upanišadách, které navštěvoval poslední rok gymnázia ve Vídni. Díky této zkušenosti se začal zajímat o otázku transcendence. Ve stejném roce také po studiu Marxových textů konvertoval k marxismu. Toto jeho období vývoje se nejvíce promítá do výběru témat, kterým se věnuje. Nachází shodnosti nejen mezi svým původním a novým východním

¹⁰⁹ Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172, 143.

¹¹⁰ , 19–20.

¹¹¹ „Eric Voegelin Biographical Sketch“, https://voegelinview.com/biographical-sketch/?subscribe=success#subscribe-blog-blog_subscription-2, webové stránky *VoegelinView*, (staženo 2. září 2022).

¹¹² Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 1–21.

¹¹³ Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995), 15, 95.
Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenth), 63–64.

náboženstvím, ale i mezi náboženstvím a mystikou a politikou.¹¹⁴

Z Marxova, potažmo původně z Hegelova díla Voegelin přebírá myšlenku revoluce na základě teze, antiteze a syntéze.¹¹⁵ Nutno však říct, že jinak Hegela považuje za protagonistu „pokřesťanské éry“ se kterou bytostně nesouhlasí.¹¹⁶ Dívá se na něj tedy novohegelovskou optikou, neboť starohegelovci by s tímto tvrzením jednoznačně nesouhlasili. S marxismem naopak souhlasí, že ve společnosti existuje třídní konflikt, který pramení v nerovnosti způsobeném už průmyslovou revolucí.¹¹⁷

Později tvrdí, že nacionální socialismus a fašismus vznikají jako antiteze ke komunistické revoluci.¹¹⁸ Tudíž nebýt komunistické revoluce, nevznikl by ani německý nacismus.¹¹⁹ Jako jejich syntézu Voegelin viděl liberalismus.¹²⁰

Později ale Voegelin dochází k názoru, že aby mohl liberalismus fungovat bude se muset od základů změnit. Dle Voegelinova názoru by bylo potřeba, aby byl vytvořen pevnější základ v náboženství a metafyzice. Náboženský a metafyzický základ by propůjčil liberalismu platnost jeho hlavních principů a napravil jeho stávající nedůslednost.¹²¹

S tímto názorem se shoduje s doktorem Hallowellem ve své recenzi jeho *The Decline of Liberalism as an Ideology. With Particular Reference to German Politico-Legal*

¹¹⁴ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 33–35.

¹¹⁵ David D. Corey, „Rethinking Eric Voegelin’s Interpretation of Liberalism and its History“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29, 12.

¹¹⁶ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 57–58.

¹¹⁷ David D. Corey, „Rethinking Eric Voegelin’s Interpretation of Liberalism and its History“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29, 16.

¹¹⁸ David D. Corey, „Rethinking Eric Voegelin’s Interpretation of Liberalism and its History“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29, 12.

¹¹⁹ Eric Voegelin, recenze „Soviet Politics, At Home and Abroad“ by Frederick L. Schuman, in *The Journal of Politics*, Vol. 8, No. 2 (květen 1946): 212–220, 219–220.

¹²⁰ David D. Corey, „Rethinking Eric Voegelin’s Interpretation of Liberalism and its History“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29, 12.

¹²¹ Eric Voegelin, recenze „The Decline of Liberalism as an Ideology. With Particular Reference to German Politico-Legal Thought“, in *The Journal of Politics*, Vol. 6, No.1 (únor 1944): 107–109, 109.

Thought (Úpadek liberalismu jako ideologie. S částečnými odkazy na německé politicko-právní myšlenky).¹²²

Po marxismu dalším, kdo měl na Voegelina velký vliv, byl jeho přítel Alfred Schutz a sám Max Weber, ze kterého Schutz i Voegelin ve svém díle vycházeli.¹²³ Dokonce první důležitý Voegelinův článek byl O Maxi Weberovi.¹²⁴ Ten byl také jeho prvním akademickým vzorem. Díky principům, které Voegelin z Weberova díla přijal, se vymanil z násilných ideologických hnutí.¹²⁵ Proto také opustil od marxismu na základě jeho ekonomické neudržitelnosti.¹²⁶ Weber se tak jako Voegelin zajímal o vědecké vysvětlení společnosti.¹²⁷

Kromě Maxe Webera, Voegelinův zájem o komparativní historii prohloubily ještě zkušenosti přednášek Gilberta Murraye na Oxfordské univerzitě. Stejně tak i přednášky Eduarda Mayera na univerzitě v Berlíně.¹²⁸

Díky Rockefellerovu stipendiu se Voegelin poprvé dostal i do Ameriky. Po inspiraci Giddinsem, Deweyem, Whiteheadem a Commonsem, která ovlivnila další Voegelinovu práci, se odpoutal od evropského myšlení, aniž by bezmezně přijal nové americké.¹²⁹

Nejdůležitější četbou, která Voegelina inspirovala byl podle Szokolczai zřejmě Platon.¹³⁰ K jeho četbě se dostal při studiu řečtiny, kterou se ve svých třicátých letech

¹²² Eric Voegelin, recenze „The Decline of Liberalism as an Ideology. With Particular Reference to German Politico-Legal Thought“, in *The Journal of Politics*, Vol. 6, No.1 (únor 1944): 107–109, 109.

¹²³ Alfred Schütz byl filozof a sociolog, který pocházel z Rakouska a posledních 20 let žil ve Spojených státech amerických. Významným se stal díky své fenomenologické sociologii. Helena Kubátová, *Sociologie*, (Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2009).

¹²⁴ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 36–37.

¹²⁵ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 152.

¹²⁶ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 153.

¹²⁷ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 152.

¹²⁸ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 36–37.

¹²⁹ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 37.

¹³⁰ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 38.

zavázal naučit, aby mohl pokrýt filozofický a historický materiál pro svou práci.¹³¹ Kromě Platona si Voegelin rozšířil intelektuální pozadí i o Aristotelovo učení.¹³² Tito velcí starověcí myslitelé doprovázeli celé jeho dílo.¹³³ Intelektuálové, kteří Voegelina inspirovali, byli v mnohém odlišní, ale všichni podle Pertera sdíleli odpor k ideologiím.¹³⁴

Po studiích v zahraničí, návratem do své domovské Vídně se Voegelin ocitl v meziválečném politickém, ekonomickém i sociálním chaosu. Ten, spolu s novou inspirací z načtené literatury Voegelina přiměl ke změně směřování jeho úvah.¹³⁵ Přiklonil se ke studiu ideologií, a to jak levicových, tak pravicových. Do roku 1938 dospěl k přesvědčení, že ideologie byly politickými náboženstvími, využívanými státem.¹³⁶

Významnou se stala právě i Voegelinova kritika totalitárních ideologií.¹³⁷ Ideologie Voegelin chápe jako „politickou nemoc prvního řádu“ (*a political disease of the first order*).¹³⁸ V této tematice nejvlivnějšími se staly jeho tři vydané přednášky: Nová věda o politice (*The New Science of Politics*, 1952); Věda, politika a gnóze (*Science, Politics and Gnosticism*, 1960) a Hitler a Němci.¹³⁹

Z totalitárních ideologií se ve velké míře věnuje nacistickému režimu. Voegelin k historickému vědění o nacistické říši přispívá mimo jiné i detekcí důvodů holokaustu

¹³¹ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 34, 38.

¹³² Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 38.

¹³³ Např.: Eric Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000).

¹³⁴ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 152.

¹³⁵ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 151.

Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 38–39.

¹³⁶ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 151.

¹³⁷ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 2.

¹³⁸ David D. Corey, „Rethinking Eric Voegelin's Interpretation of Liberalism and its History“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29, 15.

¹³⁹ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 2.

ve třicátých letech. Pomocí Voegelinova pojetí extremismu jako gnosticizmu se dá vysvětlit, jak bylo možné, že občané Třetí říše mohli nacismus podporovat.¹⁴⁰

Tvrdí, že ideologie limitují individuální pohled na lidskou realitu a že násilí je neodmyslitelnou součástí extrémních ideologií. K tomu náleží i „konečné řešení“, které svým významem není specifíkem pouze Hitlerova režimu.¹⁴¹

Ještě v květnu roku 1944 vydává článek o Nietzsche. V něm cituje názor Stewarta, že byl Nietzsche jediným filozofem, „který byl kdy považován za hlavní příčinu války“.¹⁴² Nicméně ho obhajuje, protože tento názor je spojován s Nietzscheho myšlenkami a následnými událostmi, které sám Nietzsche nemohl předpokládat.¹⁴³

Z Nietzscheho díla si Voegelin ještě odnáší kritiku odvratu od duchovního řádu. Z Nietzscheho díla vyvozuje, že odklon od náboženství vede k chaosu instinktů a hodnot a že despiritualizované štěstí vede k despiritualizované brutalitě. Tím si Voegelin také vysvětluje války jako katastrofy dvacátého století, které Nietzsche už v osmdesátých letech dvacátého století předpovídá.¹⁴⁴

Na sklonku války se Voegelin ale ideově odvrací od původních Nietzscheho, Webera, Jasperse, Schopenhauera a Kierkegaarda a přiklání se k Schellingovu „gnosticismu“.¹⁴⁵ Sám Voegelin zatím ještě Schellinga jako „gnostického“ myslitele neidentifikuje, ale přebírá jeho argumentaci a ideově se s ním ztotožňuje. Podle Szokolczai je nezpochybnitelným znakem Schellingova „gnosticismu“ jeho ústřední symbol

¹⁴⁰ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 151.

¹⁴¹ Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 152.

¹⁴² Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212, 177.
H. L. Stewart, *Nietzsche and the Ideas of Modern Germany* (London, 2015).

¹⁴³ Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212, 203–204.

¹⁴⁴ Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212, 180–181.

¹⁴⁵ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 48–49.

Prométhea.¹⁴⁶

Tento gnosticismus později Voegelin využívá k interpretaci totalitárních systémů. Ty se podle něj opírají o předpoklad, že se člověk snaží ze světa odstranit zlo. A tím tyto gnostické systémy naplňují smysl našeho světa.¹⁴⁷ „Gnóze“ je ve Voegelinově pojetí chápána jako „souvislý myšlenkový proud utvářející se v opozici k pravému poznání, jímž se tu rozumí především klasická filosofie a křesťanství.“¹⁴⁸

Voegelin, stejně tak, jako i Hannah Arendtová, jsou ceněni jako jedni z mála, kteří ve dvacátém století alespoň částečně úspěšně analyzovali moderní despotie.¹⁴⁹ Po četbě Původu totalitarismu (*Origins of Totalitarianism*) Hannah Arendtové se Voegelin proti jejímu pojetí totalitarismu ale silně vymezuje.¹⁵⁰

Eric Voegelin za základní prvky ideologií považuje následující: Zaprvé je jím transcendentní božská země (*transcendent divine ground*), případně zdroj existence a struktura reality, která je objasněna vědomím tohoto základu. Voegelin tvrdí, že každý chce zjistit, základ lidské existence, tedy smysl svého života.¹⁵¹

Nacistická ideologie tuto lidskou touhu naplňovala. Podle ní jsou Němci a jejich árijský původ vyvolená severská panská rasa (*Nordic Master Race*) a jsou předurčeni vládnout všem ostatním rasám.¹⁵² Proto také pronásledovali Židy.¹⁵³ Tak jak svatý Augustín

¹⁴⁶ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 48.

¹⁴⁷ Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995), 28.

¹⁴⁸ Vydavatelství Centrum pro studium Demokracie a kultury, obálka knihy *Nová věda o politice*, Eric Voegelin (Brno: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 2000), obálka zezadu.

¹⁴⁹ Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995), 30.

¹⁵⁰ Arpa Szokolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70, 60–61.

Hannah Arendt, *Origins of Totalitarianism*, (New York: Harcourt, 1958).

¹⁵¹ Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172, 143.

¹⁵² Bruce David Baum, *The Rise and Fall of the Caucasian: A Political History of Racial Identity*, (New York City/London: New York University Press, 2006), 156.

¹⁵³ Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172, 154.

spatřoval lidskou podstatu ve víře v Boha, tedy v toho, kdo nás stvořil, Němci podle nacistické ideologie věřili ve svého vůdce a v národ.¹⁵⁴

Podle Voegelina může být Bůh tedy životní orientace. Ta je podstatou lidské duše, která může být v tomto případě chápána jako „noetické“ já, tedy rozum.¹⁵⁵ V případě nahrazení Boha vůdcem, který má lék na všechny neduhy, není divu, že lidé poslouchají tento „rozum“. To bylo možné v případě, když se lidé stali bohy.¹⁵⁶ Pokud ne bohy, tak alespoň „pověření Bohem“. Tak jako nacistický vůdce, nebo egyptský faraon.¹⁵⁷

Další prvek ideologie, který Voegelin uvádí, je, jak moc si člověk dokáže orientovat svůj život na božskou zemi, ke které vzhlíží.¹⁵⁸ Dalším, pro ideologii zásadním prvkem je historie.¹⁵⁹ Eric Voegelin považoval historiogenezi za všudypřítomný jev.¹⁶⁰ Jeho historiogeneze může být chápána jako symbol soustavných historických lidských selhání v docenění své závislosti na Bohu.¹⁶¹

Voegelin tvrdí, že původ extrémních ideologií pramení hluboko v lidském vědomí. Je to lidská touha po jistotě a vědomí nejistoty vlastní existence, které se násobí

¹⁵⁴ Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172, 143.

¹⁵⁵ Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172, 143.

¹⁵⁶ Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172, 145.

¹⁵⁷ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 74–75.

¹⁵⁸ Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172, 145.

¹⁵⁹ Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172, 145.

¹⁶⁰ Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 174.

¹⁶¹ Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 187–188.

limitovaným vědomím a realitou dočasné existence. Ve výsledku se toto vše projevuje v touze „proměnit vysněný svět v realitu“. Ve výsledku se tedy můžou odehrát hrůzy, jako například Hitler a jeho vláda a holokaust.¹⁶²

Voegelin se stále zajímal o Německo a jeho politiku, proto se také do svého rodného Německa několikrát vracel.¹⁶³ Německo také bylo politicky zajímavé přetrvávajícími se ideologickými režimy, kdy národní socialismus vystřídal komunismus. Jako východisko z takové situace poválečného Německa viděl rozšíření občanské výchovy a náboženství po vzoru Spojených států.¹⁶⁴

V letním semestru roku 1964 Voegelin dokonce vedl na Mnichovské univerzitě již výše zmíněné přednášky „Hitler a Němci“. Tyto přednášky vedl na téma, jak se Němci vyrovnávají s nacistickou minulostí. Staly se nejnavštěvovanějším kurzem na Filozofické fakultě Mnichovské univerzity.¹⁶⁵

Přesto, že u německých kolegů vyvolávaly často antipatie, pro studenty byly Voegelinovy přednášky víc než přínosné. Málo kdo, byl tak málo účasten nacistického režimu, jako Voegelin v emigraci, aby mohl studentům předat „pravdu tak otevřeně“, jak později komentovali samotní studenti.¹⁶⁶ Aby mohl dostatečně kriticky prezentovat relevantní zdroje jako historické studie, veřejné diskuse a novinové články současného Německa, stáhl se ze všeho tohoto dění.¹⁶⁷ Tyto přednášky se staly vrcholem díla Voegelina jako akademického učitele. Ještě před začátkem semestru byly přednášky

¹⁶² Clifford F. Porter, „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (leden 2002), 151–171, 171.

¹⁶³ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 5.

¹⁶⁴ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 5.

¹⁶⁵ Detlev Clemens, „Editors' Introduction to“ v „Hitler and the Germans“, Eric Voegelin in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 1–2.

¹⁶⁶ Detlev Clemens, „Editors' Introduction to“ v „Hitler and the Germans“, Eric Voegelin in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 1–2.

¹⁶⁷ Detlev Clemens, „Editors' Introduction to“ v „Hitler and the Germans“, Eric Voegelin in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 2–3.

vydány v knižní podobě.¹⁶⁸

3.3. Dílo a myšlenkový základ Carla Schmitta

Carl Schmitt byl právníkem a politickým teoretikem dvacátého století. Nicméně Schmitt sám se za politického teoretika nepovažoval a místo toho vyzdvihoval svou právníckou odbornost.¹⁶⁹ Přesto však se jeho myšlenky staly tak významnými, že se dnes mluví dokonce i o Schmittově škole.¹⁷⁰ Ovlivnil řadu politických teoretiků, jako Lea Strausse a W. Benjamina, kteří se stali i Schmittovi přáteli, nebo J. Derridu.¹⁷¹

Sám Schmitt se však také ve své tvorbě inspiroval ve velkých filozofech a politických myslitelích. Byli jimi například Aristoteles, Thomas Hobbes, Niccoló Machiavelli nebo Jean-Jacques Rousseau.¹⁷²

Stal se nacistickým ideologem. Nicméně ještě předtím, než do strany vstoupil, ho můžeme označit spíš za odpůrce liberální demokracie a výmarského parlamentarismu.¹⁷³ Nicméně nutno Schmittovi uznat, že z počátku bránil Výmarskou republiku před silícím národním socialismem.¹⁷⁴ Zároveň byl odpůrcem Společnosti národů.¹⁷⁵

Dokonce i po vstupu do NSDAP byl Schmitt nacistickými médii kritizován

¹⁶⁸ Detlev Clemens, „Editors' Introduction to“ v „Hitler and the Germans“, Eric Voegelin in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 1–2.

¹⁶⁹ Martti Koskeniemi, „Carl Schmitt and International Law“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 592–611, 592.

¹⁷⁰ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 216–217, 226.

¹⁷¹ Raphael Gross, „The ‚True Enemy‘“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 96–116, 99.

Matthias Lievens, „Carl Schmitt's Concept of History“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 401–425, 419.

¹⁷² Jens Meierheinrich, „Fearing the Disorder of Things: The Development of Carl Schmitt's Institutional Theory, 1919–1942“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 171–216, 192.

Duncan Kelly, „Carl Schmitt's Political Theory of Dictatorship“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 217–245, 220.

¹⁷³ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 216–217, 226.

Duncan Kelly, „Carl Schmitt's Political Theory of Dictatorship“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 217–245, 233.

¹⁷⁴ Reinhard Mehring, „A ‚Catholic Layman of German Nationality and Citizenship‘?“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 73–95, 79.

¹⁷⁵ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 216–217, 226.

pro neslučitelnost jeho názorů s nacistickou ideologií.¹⁷⁶ Avšak v antisemitismu se pravděpodobně problém nebyl, jelikož tím se Schmitt netajil. Hans-Ulrich Wehler Schmitta jednou označil jako „milovníka řádu v době největších zmatků“ (volný překlad autora).¹⁷⁷

Také je Schmitt považován za nacionalistu a neoabsolutistu, kromě toho i za odpůrce pluralismu, právního státu a přirozeného práva.¹⁷⁸ Podle Bernarda Willmse by měl být Schmitt považován dokonce za nejmladšího klasika.¹⁷⁹

Schmittovu nadčasovost můžeme vidět např. na jeho modelu konfederace, který je dnes srovnatelný s Evropským společenstvím.¹⁸⁰

Carl Schmitt, tak jako Voegelin, se také zabýval teorií totalitarismu, a dokonce i politického totalitarismu. K jeho nejvýznamnějším knihám o totalitarismu patří *Politische Romantik* z roku 1919, *Die Diktatur* z roku 1921.¹⁸¹ Zde prezentuje svůj názor na diktaturu, která je podle něj nástrojem k obnovení pořádků.¹⁸² Totalita má podle něj vliv na ztotožnění člověka s cíli své skupiny a přijetí tzv. absolutního nepřátelství.¹⁸³

Dále se věnuje politickým teologiím. Později k jeho úvahám o totalitarismu můžeme přidat i dílo *Die Verfassungslehre* z roku 1928.¹⁸⁴ Dostává se k názoru, že je rozdíl mezi komisariátní a suverénní diktaturou, která oproti první variantě stojí za zachování.

¹⁷⁶ Jens Meierheinrich, „Fearing the Disorder of Things: The Development of Carl Schmitt’s Institutional Theory, 1919–1942“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 171–216, 204.

¹⁷⁷ Jens Meierheinrich a Oliver Simons, „A Fanatic of Order in an Epoch of Confusing Turmoil: The Political, Legal, and Cultural Thought of Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 3–70, 4, 12.

¹⁷⁸ John P. McCormic, „Teaching in Vain“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 269–290, 280–281, 283.

Matthew G. Specter, „What’s ‚Left‘ in Schmitt?“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 426–456, 431–432, 446. Martti Koskeniemi, „Carl Schmitt and International Law“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 592–611, 597.

¹⁷⁹ Reinhard Mehring, „Já ze všech lidí! Suverénní je ten, kdo přenechává výběr toho, co stojí za přečtení, potomkům. Proč neexistuje Carl Schmitt Complete Edition“, in *FAZ* (10. července 2006).

¹⁸⁰ Hans-Peter Folz, „Verfassungslehre des Bund von Carl Schmitt und die Europäische Union“, v *Martina Wittkopp-Beine im Auftrag der Stadt Plettenberg*, Ingeborg Villinger (Plettenberg: 2006): 69–83, 83.

¹⁸¹ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 227–228.

¹⁸² Duncan Kelly, „Carl Schmitt’s Political Theory of Dictatorship“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 217–245, 234–235.

¹⁸³ Martti Koskeniemi, „Carl Schmitt and International Law“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 592–611, 605.

¹⁸⁴ Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 229–239.

Nicméně je podle něj suverénní diktatura v rozporu s ústavou.¹⁸⁵

Tato díla dobře mapují jeho cestu sebepoznáváním i prozkoumáváním různých koutů lidského vědění, aby našel to své. V roce 1934 přichází s „myšlením konkrétního řádu“ (*concrete-order thinking*). Změnou od abstraktního řádu Výmarské republiky k racionálnímu řádu nacistického Německa reprezentuje posun v myšlení.¹⁸⁶

Jak píše ve své Politické teologii, tak řád formuje pravidla. Stejně tak existence práva ať už státního, nebo mezinárodního předpokládá konkrétní řád. V jeho díle se v jeden celek propojuje jeho právní, politické i kulturní myšlení. Přičemž jeho politická koncepce je asi nejrozsáhlejší a možná i klíčem k pochopení Schmitta v jeho celku.¹⁸⁷

To můžeme vidět v dalším z jeho pracích vydaných mezi lety 1927–1933 *Der Begriff des Politischen*. Také v nich se vyjadřuje k totalitarismu, ale i k politice jako takové. Politiku zde chápe jako uvažování nad tím, jak moc je člověk s jiným sloučen či odloučen, tudíž jestli je přítel nebo nepřítel.¹⁸⁸ Jsou známé také Schmittovy vazby na frankfurtskou školu.¹⁸⁹

Svou vinu nebo politickou chybu neuznal Schmitt ani po pádu Třetí říše. Přesto měl neodmyslitelný vliv i v rané Spolkové republice Německo, a to i přes svou kolaboraci a spolupráci s předchozím režimem.¹⁹⁰ Později se také přidává k nové politické pravici *Neue Rechte*. Jako její protagonista do ní vnáší odpor ke vměšování cizích mocností do evropských záležitostí.¹⁹¹

Po válce se musel vyjádřit k novému evropskému uspořádání a vydával díla jako *Der Nomos der Erde* v roce 1950, *Die Theorie des Partisanen* v roce 1963 a v roce 1970

¹⁸⁵ Ulrich K. Preuß, „Carl Schmitt and the Weimar Constitution“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 471–489, 475.

¹⁸⁶ Jens Meierheinrich a Oliver Simons, „A Fanatic of Order in an Epoch of Confusing Turmoil: The Political, Legal, and Cultural Thought of Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 3–70, 4, 12, 35–36.

¹⁸⁷ Jens Meierheinrich a Oliver Simons, „A Fanatic of Order in an Epoch of Confusing Turmoil: The Political, Legal, and Cultural Thought of Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 3–70, 4, 12, 21–22, 35.

¹⁸⁸ Rüdiger Voigt, *Freund-Feind-Denken: Carl Schmitt's Kategorie des Politischen* (Steiner, 2011).

¹⁸⁹ Horst Bredekamp, „Valter Benjamin's Esteem for Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 679–704, 683.

¹⁹⁰ Jünger Habermass, „Carl Schmitt v politických intelektuálních dějinách Spolkové republiky“ v *Normalita berlínské republiky* (Frankfurt: 1995): 112–122.

¹⁹¹ *Innenministerium des Landes Norderhein-Westfalen*, „Haltung der extremistischen Szenen auf den Krieg in Irak“ (květen 2003): 6.

Politische Theologie II.¹⁹² V *Der Nomos der Erde* se Schmitt mimo jiné vyjadřuje k míru. Ten považuje sice za rozumný a slušný projev spravedlnosti, ale v rukou zákona ho považuje za imperialisty prosazovaný nárok na vládu.¹⁹³ V Politické teologii mimo jiné ospravedlňuje výjimečný stav.¹⁹⁴

Už v těchto dílech můžeme vidět podobnost mezi Schmittovým a Voegelinovým myšlením. Dokonce *Die Verfassungslehre* byla údajně nejdůležitější četbou Voegelina pro jeho právní a politické teorie.¹⁹⁵ Schmittovo dílo celkově složil Norbert Campagna do jedné velké právní filozofie.¹⁹⁶

Schmittova Politická teologie má dokonce stejné cíle jako Voegelinova Politická náboženství z roku 1938.¹⁹⁷ Tímto cílem bylo podle Gontiera ukázat, že „všechny politické doktríny zahrnují vztah mezi lidstvem a posvátnem“. Voegelin dokonce několikrát cituje Schmittova dřívější díla. Nicméně, když sám Voegelin srovnává své myšlenky s těmi Schmittovými mezi léty 1930–1936, vyhýbá se srovnávání v náboženských otázkách.¹⁹⁸

¹⁹² Henning Ottmann, *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010): 240–274.

¹⁹³ Norbert Campagna, *Carl Schmitt* (Berlín: Parerga, 2004): 249.

¹⁹⁴ Carl Schmitt, *Politische Theologie II: Die Legende von der Erledigung jeder Politischen Theologie*, (Berlín: Duncker & Humblot, 1990): 21.

¹⁹⁵ Arpa Szakolczai, „Eric Voegelin“, in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 38.

¹⁹⁶ Norbert Campagna, *Carl Schmitt* (Berlín: Parerga, 2004): 249.

¹⁹⁷ Thierry Gontier, „From „Political Theology“ to „Political Religion“: Eric Voegelin and Carl Schmitt“ in, *The Review of Politics, Volume 75*. (Cambridge: Cambridge University Press, 2013): 26–27.

¹⁹⁸ Thierry Gontier, „From „Political Theology“ to „Political Religion“: Eric Voegelin and Carl Schmitt“ in, *The Review of Politics, Volume 75*. (Cambridge: Cambridge University Press, 2013): 26–28.

4. Výzkumná část

4.1. Režim NSDAP v díle Erica Voegelina do konce druhé světové války

V této kapitole se budeme zabývat samotnými názory Voegelina na německý národní socialismus, které publikoval ještě za války, a ještě před jejím vypuknutím, resp. s přesahem do roku 1947.

4.1.1. Vláda NSDAP

Z Voegelinovy meziválečné eseje lze soudit, že Voegelin NSDAP nepovažoval za legitimní demokratickou stranu. Minimálně je jisté, že Sociálně demokratickou stranu Rakouska i Rakouský národní socialismus považoval za nedemokratické. Tyto strany totiž ve svých programech chtěly zničit ústavu, a to jakýmikoli způsoby.¹⁹⁹

Navíc Voegelin kritizuje vládu jedné strany, protože tou ztrácí právo na svůj názor každý člověk, který se s touto stranou neztotožňuje.²⁰⁰ Nicméně nezastává názor, že by za hrůzy nacistického režimu mohla pouze vládnoucí strana. Už za války Voegelin tvrdí, že zvěrstva, která národně socialistický režim páchal, páchali nevyzvedení civilisté.²⁰¹

Totalitarismus obecně, nejen ten německý, je dle Voegelina rozkladem národních společností a jejich přeměnou na agregáty lidských bytostí.²⁰² Život skupiny se totiž rozkládá do jednání, účelů a motivů jednání a to, co tuto masu jednotlivců spojuje do jednoty je symbolická víra skupiny.²⁰³

Tyto politické symboly Voegelin považuje za nesmyslné, což ukazuje na nacisty hojně

¹⁹⁹ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 101–104.

²⁰⁰ Eric Voegelin, „Expression of Opinion and Opinion Formation (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 111–114, 112.

²⁰¹ Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168, 163–164.

²⁰² Eric Voegelin, „Die Ursprünge des Totalitarismus“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 45.

²⁰³ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 284.

používaném symbolu pokrevní jednoty. Pokrevní jednota je totiž relativní už v té „nejpokrevnější“ jednotce, kterou je rodina. I v rodině jsou přeci otec a matka jiné krve.²⁰⁴

Podobně jako nacismus, kdy byl vůdce zbožšťovaným symbolem, fungovaly i Voegelinovy kosmologické říše, ve kterých byli vládci spojováni s božským řádem. Šlo o paradigmatickou formu říše, kterou Voegelin mohl přebrat z pojetí Tomáše Akvinského.²⁰⁵ Nutno však říct, že nacistická říše naopak mohla existovat podle Voegelina jedině za předpokladu, že Zlo bylo reálnou substancí, tedy mělo efekt v reálném světě.²⁰⁶

Tato až velmi atraktivní síla Zla však nemusela být nutně morálně negativní nebo ukrutná.²⁰⁷ Nicméně, národní socialismus považuje za návrat k barbarství a k době Temna, do dob před pokročením k humanitarismu. Této d'ábelské moci se lidstvo mohlo postavit jedině návratem k náboženství, a to ať už k historickým církvím nebo bez nich.²⁰⁸

Obecně ideologii Voegelin chápe jako „systém dogmaticky zastávaných přesvědčení o neduzích našeho světa spolu s dogmaticky zastávanými přesvědčeními o tom, jak je napravit prostřednictvím kolektivní akce.“²⁰⁹

²⁰⁴ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 285.

²⁰⁵ Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 173–175.

²⁰⁶ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 24–25.

²⁰⁷ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 25.

²⁰⁸ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 24–25.

²⁰⁹ „... system of dogmatically held beliefs about the ills of our world along with dogmatically held beliefs about how to fix them through collective action.”

David D. Corey, „Rethinking Eric Voegelin's Interpretation of Liberalism and its History“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29, 21–22.

Kritizuje nekritické používání pojmu ideologie jinými autory. Například F. S. C. Northropa, který používá ideologii jako souhrnný pojem pro náboženství, filozofii, umění, politické a ekonomické teorie a filozofie přírody.²¹⁰ Voegelin ideologie výslovně spojuje s masovými hnutími dvacátého století, kterými rozumí mimo jiné i nacismus a fašismus.²¹¹

Vznik těchto masových hnutí byl umožněn zmasověním demokracie, na kterém Voegelin vidí jisté problémy. Jako řešení některých těchto problémů připouští „korporativní“ stát, který tím obhájí. V korporativismu se totiž mohou uplatnit malé politické skupiny, které by byly utlačeny těmi s masovou podporou.²¹²

Tyto totalitární režimy zakazují kladení otázek. Zatímco účelem pluralistických společností je vytvořit prostředí, ve kterém může probíhat dialog a „války“ mezi ideologiemi. To Voegelin považuje za správný směr a vyzdvihuje příklad Spojených států amerických, kde se tento stav „ideologické války“ dlouhodobě udržel.²¹³

Voegelin velice oceňuje interpretaci „totalitární dominance“ (*Totalitarian Domination*) Hannah Arendt. Vyzdvihuje její přínos jako symbolický poslední soud.²¹⁴ Oba se shodují na tom, že totalitární impéria a jejich režimy jsou odkázány na fikce, které si samy stvořily. Ve Voegelinově pojetí jsou tyto fikce např. přetváření a zastírání „Boží transcendence jeho prozřetelného uspořádání dějin.“²¹⁵

²¹⁰ Eric Voegelin, recenze „The Meeting of East and West: An Inquiry Concerning World Understanding“ by F. S. C. Northrop, in *Social Research*, Vol. 14, No. 2 (červen 1947): 244–249, 247.

F. S. C. Northrop – americký profesor, filozof, Voegelinův současník, dílo: *The Meeting of the East and West, Ideological Differences and World Order* atd.

Filmer Stuart Cuckow Northrop, *Ideological Differences and World Order* (Yale University Press, 1949).

²¹¹ David D. Corey, „Rethinking Eric Voegelin’s Interpretation of Liberalism and its History“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29, 22.

²¹² Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 108.

²¹³ Scott Robinson, „The Necessity of Moral Communication in a Pluralistic Political Environment“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 12–52, 45.

²¹⁴ Eric Voegelin, „Voegelin’s Brief an Hannah Arendt vom 16. März 1951“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 34.

²¹⁵ Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro

Voegelin podstatu impéria vidí v sebezpojetí jako „hylomorfní“ entity složené ze dvou nezbytných částí. První je „posvátná politická forma“, tedy vládce a druhou je „jeho odpovídající materiální ztělesnění“, tedy to, co jím má být ovládáno. Konkrétně pro národní říše, o kterou nacistické Německo usilovalo, platilo, že kolonizovaná území jsou zahrnována pod vyšší doménu, tedy imperiální národ.²¹⁶

Nicméně, Voegelin kromě této teorie přichází přímo i s teorií totalitárního impéria, které usiluje o rozšíření těmi nejbezohlednějšími způsoby. Totalitární impérium totiž nejen usiluje o připojení území, ale i o ovládnutí lidí ve všech jejich aspektech života, tedy i v jejich myšlení. Klamem těchto totalitárních říší je, že mohou nahradit Božskou schopnost ovlivnit a ovládnout vše.²¹⁷

Jelikož vůdce, který se prezentuje jako ten, kdo má takovou inteligenci a poznání, aby mohl řídit úplně vše, na sebe vlastně bere úkol Boha, je tím pádem jeho výsměchem. Je to vlastně zlovolným převrácením dobra, které člověku udělil „stvořitel“. Bůh totiž podle Morriseyova výkladu Voegelina zajišťuje dobro celého vesmíru, zatímco takový vládce usiluje pouze sebestředně o dobro své říše.²¹⁸

Arendtové Původ totalitarismu podle Voegelina odhaluje, že totalitární ideje budou ještě dlouho ve společnosti aktuální.²¹⁹ Voegelin ve svých Původech totalitarismu (*Die Ursprünge des Totalitarismus*) navazuje, když píše, že se každý z jeho současníků nějakým způsobem setkal s totalitárním masovým hnutím. Toto tvrzení z roku 1953

studium Demokracie a kultury, 1995), 27.

Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 173.

²¹⁶ Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 186.

²¹⁷ Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 186–187.

²¹⁸ Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 186–187.

²¹⁹ Eric Voegelin, „Die Ursprünge des Totalitarismus“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 44.

však nespojuje s totalitárními režimy jako nacismem či komunismem, ale s šířením západní ideologie do celého světa.²²⁰

Voegelin je přesvědčen, že tyto západní hodnoty anglo-americké demokracie budou stále důležité pro obě mateřské země této civilizace a také za ně budou společně bojovat.²²¹

Voegelin tvrdí, že se schyluje ke konci „věku impéria“.²²²

4.1.2. Příčiny příklonu k nacistické ideologii

V této podkapitole sebudeme věnovat identifikaci příčin, které Eric Voegelin shledává jako příčiny masového příklonu k nacistické ideologii.

Za jednu z příčin masového příklonu německé společnosti k národnímu socialismu a jeho extrémní politice Voegelin vidí mezinárodní situaci meziválečné doby. Protože v této době se vítěznými mocnostmi prezentovalo Německo jako provokatér a ten, kdo způsobil první světovou válku, ačkoliv situace nebyla vůbec tak jednoznačná a přímočará. Vědomí si této chyby britskou vládou podle Voegelina zapříčinilo její váhavý postup při počátcích vzestupu národního socialismu.²²³

Na domácím poli se Voegelin zabýval tím, jak jsou ideologie a jejich myšlení přijatelnější kvůli schovávání pravého významu za symboly. Symboly jsou dle Voegelina např. často reprezentanty dvou názorových skupin v rámci boje o moc mezi sekulárním státem a středověkou svatou říší. Na tomto příkladě Voegelin shledává, jak

²²⁰ Eric Voegelin, „Die Ursprünge des Totalitarismus“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 43.

²²¹ Eric Voegelin, recenze „The Meeting of East and West: An Inquiry Concerning World Understanding“ by F. S. C. Northrop, in *Social Research*, Vol. 14, No. 2 (červen 1947): 244–249, 248–249.

²²² Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 187.

²²³ Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212, 181–182.

nejsou symboly reprezentanty skutečnosti, ale jen vymezením se proti druhému pólu.²²⁴

Dalším z důvodů může být, že podle Voegelina vytvořilo odklon od křesťanství prostor pro probuzení nového vědomí pokrevních vztahů.²²⁵ Tím nahradilo „duchovní extázi“ pudové „opojení krví“, které se stalo stavebním kamenem Třetí říše.²²⁶

Přesně to sleduje Voegelin v Německu devatenáctého století, které lhostejné ke křesťanství přijímá nové kolektivistické ideje. V německém případě se ujala idea společné, jedinečné rasy.²²⁷ Tohoto problému se týká i rozdělení států na národní a imperiální, jejichž ideálními typy se Voegelin zabývá v eseji *Race and State* z roku 1935. Ty imperiální mají větší sklon k rasové myšlence, zatímco národní státy si zachovávají křesťanskou ideu.²²⁸

Národní stát je totiž podle Voegelina zakořeněný v křesťanské sféře, což můžeme vidět na příkladu Tudorovské Anglie. Pod jednotu Krista je zde zahrnuta osobní svoboda, mocenský konstrukt státu a země a její obyvatelstvo. Voegelin netvrdí, že by to neplatilo i pro imperiální stát, ale naopak říká, že toto vědomí je překryto novými sekulárními myšlenkami lidu, třídy a rasové komunity. Oproti státům dlouhé tradice, které si vybojovaly demokracii pod myšlenkou svobody člověka, nové státy po revoluci mohou přijmout jakoukoliv ideu, která se stane nejsilnější.²²⁹

Německo Voegelin vidí přesně jako příklad státu, kdy křesťanská jednota ustoupila jednotě ekonomiky, síly a krve.²³⁰ Stalo se tak až v devatenáctém století a v rámci nadšení z něčeho nového se touto tematikou rozhodlo zabývat množství učenců. Jejich

²²⁴ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 27.

²²⁵ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 44–45.

²²⁶ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 75–80.

²²⁷ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 50–51.

²²⁸ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 48–49.

²²⁹ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 48–49.

²³⁰ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 51–52.

nadšení vrhá stín na svět psychických struktur.²³¹

Voegelin ve svém článku Některé problémy německé hegemonie tvrdí, že je v Německu národní socialismus hluboce zakořeněný. To bylo způsobeno tím, že oproti Velké Británii, či Francii, Německo bojovalo za svou demokracii za podmínek, kdy křesťanské hodnoty už nehrály takovou roli. Roli hrál naopak marxismus a nacionalismus.²³²

Ješitný nacionalismus s přemírou vulgarity Voegelin viděl v Německém vývoji už v sedmdesátých a osmdesátých letech devatenáctého století. V té době byla státem aplikována takzvaná reálná politika (*Realpolitik*) německého nacionalismu.²³³ *Realpolitik* měla podle Voegelina nezanedbatelný vliv na masy meziválečného Německa, které toužily po získání mezinárodní moci.²³⁴ Pro ni byl typický požitek z „*the nationalistic heart-scabies and bloodpoisoning*“.²³⁵

Voegelin nacismus, stejně jako i fašismus či komunismus shledává jako důsledek sekularizačních procesů „opozděných národů“.²³⁶ Podle Voegelina musí nová forma státu, jako fašismus nebo nacismus vzniknout, když selže parlamentarismus v zemi, která nemá dlouhou politickou zkušenost.²³⁷

Marxismus už na konci devatenáctého století reaguje na sociální problémy a prosazuje myšlenku sdružení průmyslníků a dělníků.²³⁸ Idea ekonomického koncilu (*Economic*

²³¹ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 52.

²³² Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168, 162–163.

²³³ Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212, 209–210.

²³⁴ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 52.

²³⁵ Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212, 209–210.

²³⁶ Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995), 25.

²³⁷ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 44–45.

²³⁸ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 108.

Council) byla formativním základem německé Třetí říše. Tato idea pocházela z přesvědčení, že v čele státu by neměly stát politické, ale ekonomické špičky.²³⁹

Voegelin vidí jako nejdůležitější problém historie západu diferenciaci spirituální osobnosti. To podle něj pramení už z řecké civilizace (Hérakleitos, Aischylos a Platon) a sloučila se s hebrejskou historií (Kristus).²⁴⁰

Politicky ideologické problémy své doby vidí jako způsobené odvrácením se od transcendentního řádu.²⁴¹ Zdůvodňuje, že když je pro lidi přirozené hledět k Bohu, nehledí na to, že se od sebe odlišují barvou pleti, rasou, či něčím podobným.²⁴² Dá se tedy říct, že podle Voegelina, kdyby s modernizací nepřišlo i upuštění od víry v Boha, nebylo by zde vhodné prostředí pro vznik rasistických režimů, kterým bylo právě i nacistické Německo.

Podle Voegelina, pokud je člověku odebrána víra, obrací se k ideologii, která je emocionálně intenzivní a nahradí chybějící duchovní řád.²⁴³ Nový neduchovní řád, který víru v tomto případě nahradil, je dle Voegelina stavěn na krvi a nenávisti.²⁴⁴

Eric Voegelin spolu s Raymondem Aronem na konci třicátých let zavedli koncept „politických náboženství“ nebo také „světských náboženství“.²⁴⁵ Při sepisování tohoto

²³⁹ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 108–109.

²⁴⁰ Eric Voegelin, recenze „The Meeting of East and West: An Inquiry Concerning World Understanding“ by F. S. C. Northrop, in *Social Research*, Vol. 14, No. 2 (červen 1947): 244–249, 248.

²⁴¹ Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 3.

²⁴² Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019), 4.

²⁴³ David D. Corey, „Rethinking Eric Voegelin's Interpretation of Liberalism and its History“ in , *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29, 16.

²⁴⁴ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 71.

²⁴⁵ Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995), 7.

Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995), 15.

konceptu Voegelin neusiluje o vymyšlení něčeho novátorského. Pouze vychází z dobových děl jiných v té době uznávaných autorů a tím odráží současný stav vědy.²⁴⁶

Za první příklad politického náboženství Voegelin považuje sluneční náboženství Egypťanů.²⁴⁷ Podle této koncepce nejsou náboženství a politika nijak odděleny, pouze symbolické vnímání lidí je oddělilo.²⁴⁸ Můžou tedy totalitární ideologie dvacátého století náboženství nahradit ve všech jeho aspektech.²⁴⁹

Politická komunita je tedy oblastí jakéhosi náboženského řádu.²⁵⁰ Tento řád a jeho symbolika se dle Voegelina nezměnila, k symbolice politických náboženství dvacátého století, už od století sedmnáctého.²⁵¹ S tím souvisí, že tak jako víra v Boha má svůj protipól Satana, musí i nová idea rasové čistoty mít svůj protipól, kterými se v Německu stali Židé.²⁵² S touto symbolikou protipólů Voegelin pracuje už v Politických náboženstvích.²⁵³

Jenže pouze odnáboženštění společnosti nacismus vysvětlit nemůže. Voegelin k této teorii také přidává historický pohled, že bez hrozby marxismu by hrozba německého nacismu vzniknout nemohla.²⁵⁴

Diktatura proletariátu podle něj nacismu ukázala cestu, protože propaganda socialistů může být stejně tak použita novým radikálním hnutím proti nim. Voegelin vidí souvislost i mezi fascií průmyslových dělníků, kterou založil Bakunin a tou, kterou založil Mussolini. Voegelin v tomto uvažování pokračuje s tím, že skutky založené

²⁴⁶ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 85–86.

²⁴⁷ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 24.

²⁴⁸ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 13.

²⁴⁹ Hans Maier, *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995), 7.

²⁵⁰ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 70–71.

²⁵¹ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 59.

²⁵² Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 316–317.

²⁵³ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 60–62.

²⁵⁴ Eric Voegelin, recenze „Soviet Politics, At Home and Abroad“ by Frederick L. Schuman, in *The Journal of Politics*, Vol. 8, No. 2 (květen 1946): 212–220, 219–220.

na nenávisti můžou tvořit další, a ještě horší skutky pramenící z nenávisti.²⁵⁵

Politický kolektivismus, který národní socialismus přebírá, není podle Voegelina tak významný, chová však k němu, stejně jako k ostatním formám politického kolektivismu, averzi. Jedná se podle něj pouze o politický a morální fenomén. Důležitější jsou pro národně sociální ideologii náboženské prvky.²⁵⁶

4.1.3. Mezinárodní situace

Meziválečné období, které popsal Voegelin dvacet let od konce první světové války, skýtalo spoustu nedokonalostí a problémů. Jedním z nich bylo i Rakousko, o které měly evropské mocnosti strach, aby zůstalo suverénním státem.²⁵⁷ Rakousko, které historii národního státu nemělo, ale bylo jediným centrem německé moci.²⁵⁸ Kromě problémů vnitřních, zde existovaly i problémy zahraniční.²⁵⁹

Takovým vnitřním problémem, který ještě podněcoval ty zahraniční byla Národně sociální strana, která prosazovala připojení k Německu.²⁶⁰ Proto následně v roce 1933 po Dollfusově převzetí moci byla národně sociální strana spolu se svým rivalem komunistickou stranou zakázány.²⁶¹

Voegelin viděl rakouskou samostatnost jako jeho poslání, aby mohl být udržen mír,

²⁵⁵ Eric Voegelin, recenze „Soviet Politics, At Home and Abroad“ by Frederick L. Schuman, in *The Journal of Politics*, Vol. 8, No. 2 (květen 1946): 212–220, 219–220.

²⁵⁶ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 23–24.

²⁵⁷ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 99.

²⁵⁸ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 99–100.

²⁵⁹ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 99–101.

²⁶⁰ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 104.

²⁶¹ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 105.

který byl nastolen Saint Germainskou smlouvou po první světové válce. Aby čelil totalitarismu, který hrozil ze sousedního Německa, přistoupil Dollfuss k autoritářskému režimu.²⁶²

I v úvahách o Rakousku a jeho předválečné situaci se Voegelin snažil mapovat vývoj problému. Začíná situací po rozpadu Rakouska-Uherska, kdy chtělo Rakousko založit Dunajskou federaci. Když tento plán selhal, začalo se přemýšlet o unii s Německem, která se později stala skutečností. Nedá se ale říct, že by to bylo to, co Rakušané chtěli, ale jako samostatný stát nemohli z ekonomických důvodů existovat. Dokonce zde ani nebyla vůle lidí žít v jednom nezávislém státě.²⁶³

Voegelin mapuje situaci před anšlusem Rakouska tak, že je opačná oproti roku 1918, kdy všichni Rakušané chtěli spojení se silnou ekonomikou. Po převzetí moci Hitlerem v roce 1933 viděly všechny rakouské strany, jak se v Německu s Hitlerovými protivníky zachází. Proto v této situaci připojení k Německu nemohla schvalovat žádná jiná než národně sociální strana a její přívrženci. Ti v té době tvořili maximálně 20 % populace Rakouska.²⁶⁴

Jak už bylo naznačeno v předchozí podkapitole, Voegelin rozlišuje typ národního státu a imperiální typ státu. Zatímco příklad národního státu vidí ve Francii, Německo naopak vidí jako imperiální variantu.²⁶⁵ V imperiální variantě Voegelin vidí větší sklony přijímání rasové myšlenky.²⁶⁶

Imperiální typ charakterizuje v šesti bodech. Zaprvé *Volksraueme* (osídlené oblasti) jsou

²⁶² Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 106–108.

²⁶³ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 100–101.

²⁶⁴ Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110, 106–107.

²⁶⁵ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 41–48.

²⁶⁶ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 48–49.

rozděleny na distrikty a později na státy, které jsou spojeny unií. Zadruhé je imperiální idea uplatňována na velkém území, Voegelin uvádí příklad Pruska s Rakouskem. Třetí znak je historická hloubka imperiálního území. Začtvrté to jsou nepříznivé demografické podmínky osídlení. Zapáté k růstu etnického vědomí nedochází v mocenské sféře, ale naopak dochází k apolitickému probuzení národů. A jako poslední charakteristiku Voegelin zmiňuje, že politická aktivace probíhá pod vlivem sekulárních idejí a důrazem na jednotlivce místo na společenství.²⁶⁷

K poslednímu bodu Voegelin dodává, že Německo z individuí udělalo jeden stát pod ideovým klimatem před rokem 1800.²⁶⁸ Nicméně Voegelin netvrdí, že imperiální společenství odpovídá Německu na 100 %, ale mluví o této definici jako o ideálním typu.²⁶⁹

Dle Voegelina je vznik takového společenství a jeho řádu doprovázen nenávisť, žalem, proléváním krve a odklonem od Boha.²⁷⁰ Podle fašistické ideologie samotné je národ produktem státu, ten uděluje lidem vědomí mravní jednoty a vůli a tím i efektivní existenci.²⁷¹

Tuto ideu nacisté od italských fašistů nepřebírají. V Německu je totiž už od Herdera jiná tradice pohledu na lid (*Volk*). Podle německé romantické idey je *Volk* metafyzická sebekonstituující substance historie. Voegelin v rozdílu mezi západoevropským a německým pojetím státu utvrzuje i Johann von Leers, který tvrdí, že *Volk*, který je odlišný ve své rasové duši, je základem státu. Podle Leerse znamenal stát i pro Hitlera ztělesnění lidu.²⁷²

²⁶⁷ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 47–48.

²⁶⁸ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 50–51.

²⁶⁹ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 48.

²⁷⁰ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 83.

²⁷¹ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 49–50.

²⁷² Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 50.

Voegelin v květnu 1941 publikoval v *The Journal of Politics* svůj článek Některé problémy německé hegemonie (*Some problems of German Hegemony*). V něm přiznává, že Německo pod svým vedením vytvořilo z velké části neruské Evropy mocný celek. Na druhou stranu dodává, že v jeho současnosti, se základy a principy na kterých stojí, nemohlo být konsolidováno. Ve vnitřní politice nebyla podle Voegelina udržitelná národně sociální revoluce, na které byl systém Německa postavený. A vnější hranice Třetí říše byly založeny na válce, jejíž výsledky jsou vždy nepředvídatelné.²⁷³

Už v roce 1937, ještě před vypuknutím druhé světové války, Voegelin předpokládá totální válku s nasazením všech zdrojů a všech občanů států. Voegelin sice už měl vzor v první světové válce, ale k těmto úvahám ho inspirovaly i události v Habeši, Španělsku i v Číně. Voegelin také tvrdí že v době vydání tohoto článku už tato světová válka se zapojením všech kontinentů probíhá, ačkoliv si jí ještě nikdo neuvědomoval. A to i proto, že se neodehrávala na území velmocí, které se do otevřeného konfliktu neměly snahu pouštět.²⁷⁴

Voegelin vlastně odhaluje problém takzvané *Sitzkrieg* (války v sedě/ podivné války), který se teprve začne používat. Velmoci totiž neměly snahu konflikt nějak rozvíjet, ani na sobě netestovaly nové zbraně.²⁷⁵ Velmocenskému konfliktu se velmoci podle Voegelina snažily za každou cenu vyhnout. Podle Voegelina si každá velmoc snažila jen získat, co mohla, na okraji své moci a žádná neměla za cíl pohltit jinou velmoc. Podle něj se jednalo o nejednotné válečné šachy, které odnášeli obyčejní lidé, ale přitom do nich nemohli zasahovat.²⁷⁶

Voegelin také představuje svůj koncept světa, jak by měl vypadat z pohledu Německa.

²⁷³ Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168, 154.

²⁷⁴ Eric Voegelin, „The New Style of Warfare (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 120–122, 120–121.

²⁷⁵ Eric Voegelin, „The New Style of Warfare (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 120–122, 120–121.

²⁷⁶ Eric Voegelin, „The New Style of Warfare (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 120–122, 121–122.

Německo se podle něj nachází ve středu staré říše, ze které si přináší imperiální zátěž. Kolem něj se rozkládají suverénní státy, které se postupně oddělily a založily své vlastní říše. Ve třetí vrstvě se nachází státy, které vznikly zámořskými objevy a mezi nimi jsou i Spojené státy americké, které se vyvinuly v mocnou říši samy o sobě.²⁷⁷ Právě kvůli tomuto osamostatnění a získání moci nemůže koncept německé hegemonie ve dvacátém století už fungovat.

Podle Voegelina se Německo ve své expanzivní politice ocitlo v hranicích mezi Ruskem a pásem západních pobřežních mocností. Touha po expanzi po vzoru západních států, a přitom snaha Hitlera ustoupit s námořní mocí kvůli Velké Británii oplátkou za volnou ruku na východě, se stala Německu osudnou a přivedla Evropu do války.²⁷⁸

Kapitulací Francie se Německu naskytlá nová hegemonní příležitost v Evropě. Voegelin předvídá, že kdyby německý nápor neustála ani Velká Británie, naskytl by se Spojené státy v takové pozici, že by se také do války zapojily.²⁷⁹

Jako možná řešení této válečné situace Voegelin vidí tři možnosti. Jednou by byla dohoda mezi Středoevropskou mocností a západními státy, která by znamenala změnu mocenských sil v Evropě. Alternativou by bylo jediné absolutní poražení západu či Německa.²⁸⁰ Představa, že by se Německo vzdalo své imperiální touhy bez poražení silou, je dle Voegelina nemyslitelná.²⁸¹

Podle Voegelina je mezinárodní politika západních zemí nejvíce narušovaná provincialismem veřejnosti.²⁸² Předválečnou situaci Voegelin hodnotí, že evropská společenství ovládá jedna názorová skupina. Utváření názoru není svobodné,

²⁷⁷ Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168, 155.

²⁷⁸ Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168, 156.

²⁷⁹ Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168, 157.

²⁸⁰ Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168, 157.

²⁸¹ Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (březen 1941): 154–168, 157–158.

²⁸² Eric Voegelin, recenze „The Meeting of East and West: An Inquiry Concerning World Understanding“ by F. S. C. Northrop, in *Social Research*, Vol. 14, No. 2 (červen 1947): 244–249, 248–249.

ale podléhá aparátu, jehož nátlak se neustále zdokonaluje, a především je manipulován nejsilnějšími názorovými skupinami.²⁸³ Pak může být právo na svobodný názor využito jako nástroj na likvidaci osob, které mělo chránit.²⁸⁴

V jiném případě, jsem přesvědčena, že Voegelin přebírá částečně Nietzscheho názor. Ten si také myslí, že mezi opuštěním jedné víry a přijetím nové, může být „politika zcela rozpuštěna ve válce duchů“ (*Politics is dissolved entirely in a war of the spirits*).²⁸⁵

Toto vysvětlení by mohlo také osvětlovat příčiny světových válek dvacátého století. Ačkoliv Voegelin na sklonku druhé světové války přiznává, že kromě izolovaných myslitelů není povaha těchto válek ještě pochopena. Tudíž se sám k žádnému vysvětlení nepřiklání.²⁸⁶

4.1.4. Rasová politika NSDAP

Voegelin v roce 1940 vydává článek, který pojednává o rasové politice národního socialismu.²⁸⁷ Tím navazuje na své již meziválečné úvahy o rasové politice, která se stala prostřednictvím národně sociální revoluce hlavní myšlenkou v konstrukci německého národa (*German Volk*).²⁸⁸ Již v emigraci se Voegelin doslovně vymezuje proti intelektuálům s hlubokou averzí proti národnímu socialismu získané prostřednictvím etických soudů.²⁸⁹

²⁸³ Eric Voegelin, „Expression of Opinion and Opinion Formation (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 111–114, 112.

²⁸⁴ Eric Voegelin, „Expression of Opinion and Opinion Formation (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 111–114, 113.

²⁸⁵ Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212, 180–181.

²⁸⁶ Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Vol. 6, No. 2, (květen 1944): 177–212, 181–182.

²⁸⁷ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 283.

²⁸⁸ Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16, 13.

²⁸⁹ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, *The Collected Works of Eric Voegelin* Vol. 5: 19–73, 23.

Po takovýchto postojích se musel obhajovat, jelikož někteří intelektuálové ho kritizovali za nedostatečnou kritiku nacistického režimu. Voegelin však považuje Třetí říši za říši zla a rozhodně není jejím schvalovatelem ani obdivovatelem, jak píše i v předmluvě *Politických náboženství*.²⁹⁰

Už v roce 1935 Voegelin přichází s teorií, že Německo již splnilo všechny tři předpoklady, které jsou nezbytné pro přijetí rasové otázky jako státní politiky. Jimi byly vědomí plurality lidských ras spolu s rozbitím křesťanského světonázoru a předpoklad typu imperialistického státu. A posledním předpokladem jsou klasičtí němečtí intelektuálové devatenáctého století spolu se svými charakteristickými rysy a jejich oslovení mas v průběhu devatenáctého a dvacátého století. Tyto předpoklady podle Voegelina Německu umožnily národní revoluci. Nicméně to, že tato idea uspěla v masovém měřítku, Voegelin přičítá propagandě Hitlera a jeho NSDAP.²⁹¹

Voegelin zdůrazňuje, že (ačkoliv je to tak prezentováno) není rasová otázka výsledkem organizovaného a systematizovaného vědění, ale pouze politickou myšlenkou.²⁹² Je politickou myšlenkou, která je stranou propagována v novinách, rozhlasem, prostřednictvím projevů, na shromážděních apod.²⁹³

Opět i v otázce rasy se Voegelin ohlíží až do jejího prvopočátku. První teoretici rasy podle něj začali své teorie rozvíjet už v polovině devatenáctého století.²⁹⁴ Zabývali se vztahem mezi státem a rasou. Jejich teorie však byly zatíženy předsudky buržoazního či aristokratického pesimismu.²⁹⁵ K těm aristokratickým můžeme zařadit například Gobineaua, který povyšoval germánskou aristokratickou rasu Francie nad její keltské obyvatelstvo.²⁹⁶ Gobineau spolu s Klemmem a Carem představují rasu jako historickou

²⁹⁰ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 7–10.

²⁹¹ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 53.

²⁹² Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 283.

²⁹³ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh), 70–71.

²⁹⁴ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 40.

²⁹⁵ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 40–41.

²⁹⁶ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published*

substanci.²⁹⁷

Následně se podle Voegelina vědění o rase v zásadě do jeho doby nezměnilo, pouze v detailech.²⁹⁸ Jak Voegelin uvádí, rasová idea je historicky založena na podstatě člověka. Člověk už není součástí lidstva, ale je součástí národa, nějakého státu, který je součástí lidstva a který člověku zprostředkovává cestu k bohu. Není tedy člověk už určen svým vztahem k bohu, ale svou příslušností ke společenství lidí.²⁹⁹

Nedá se ale říct, že by dle Voegelina náboženské symboly z života člověka vymizely, ba naopak. Politické společenství lidí, není pouze právní a mocenská organizace, ale je také oblastí náboženského řádu.³⁰⁰

Rozdíl mezi vědou o rasách a rasovou zkušeností a rasovou myšlenkou z ní plynoucí se Voegelin pokoušel postihnout ve svém článku *A Race Idea and Science: A Clarification* z roku 1934.³⁰¹

Hned následující rok Voegelin navazuje na tuto tematiku vydáním eseje *Race and State* (Rasa a stát) v časopise *Psychologie des Gemeinschaftslebens* (Psychologie společenského života). V této eseji se zabývá otázkou, jak je možné, že je rasová otázka přijata jako formativní myšlenka státu.³⁰²

Více než politiky, kteří rasovou politiku prosazují, kritizuje Voegelin vědce, kteří rasové myšlenky „vědecky“ podkládají.³⁰³ Zde naráží na problém, že vědci, kteří se rasovou

Essays, 1934–1939, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 41–42.

²⁹⁷ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 42.

²⁹⁸ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 42.

²⁹⁹ Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 42–43.

³⁰⁰ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenth), 71.

³⁰¹ Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16, 13.

³⁰² Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53, 40.

³⁰³ Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16, 16.

otázkou zabývají mnohdy nečerpají pouze z vědecky podložených faktů. Část jejich přesvědčení totiž mnohdy vychází z neověřitelné jejich vlastní zkušenosti.³⁰⁴

Tento jev Voegelin vysvětluje tím, že vědci, zabývající se rasovou otázkou jsou osobně motivovaní se jí zabývat. Poté ve svém výzkumu pouze podkládají toto své přesvědčení vykonstruovanými fakty. Tím může vznikat nebezpečí nekritických prací, tedy že dobře podložený fakt je považován za pravdu, aniž by byla podána i jiná stejně pravděpodobná vysvětlení.³⁰⁵ Voegelin odsuzuje vnučování těchto vnitřních přesvědčení někomu jinému.³⁰⁶

Není v nich prezentována realita, ale pouze jsou prezentovány symboly, které vyobrazují rasovou skupinu.³⁰⁷ Tyto symboly nejsou však tvořeny pouze na základě s realitou nesouvisejících myšlenek. Často jsou tvořeny na základě určité univerzální zkušenosti.³⁰⁸ Problémem pak je, že tyto symboly dokážou vázat masy.³⁰⁹ Voegelin uvádí, že je v německém případě rasová otázka používána jako prostředek pro stmelení společnosti.³¹⁰

Rasová otázka má podle Voegelina celkově v západní civilizaci svou dlouhověkou tradici. Otázka čisté rasy se podle něj v Evropě vyskytovala ve třech podobách. Jednou byla idea řecké *polis*, která pocházela z Athén, kde byl systém celého městského státu založený na biologických symbolech. Druhou byla křesťanská idea mytického Kristova

³⁰⁴ Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16, 13.

³⁰⁵ Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16, 14–15.

³⁰⁶ Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16, 13–14.

³⁰⁷ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 283–284.

³⁰⁸ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 284.

³⁰⁹ Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenth), 67–69.

³¹⁰ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 283.

těla zpracovaná v Sumě teologické Tomáše Akvinského.³¹¹

A třetí byla moderní rasová idea jako taková.³¹² Moderní rasová idea podle Voegelina kombinuje oba své předchůdce, když aplikuje nové prvky biologického realismu do spiritualizované jednoty těla.³¹³ Zbytkové symboly z obou se mohly integrovat do nové symboliky ekonomických faktorů v případě komunismu a biologických faktorů v případě rasismu.³¹⁴ Jak Voegelin píše ve svých Politických náboženstvích: symboly spojují politické aspekty lidského života s duchovnem.³¹⁵

Největším problémem, který však na rasové otázce v moderní době Voegelin vidí, je masovost příklonu k ní. Ta byla podle něj způsobena nedostatkem osobní reflexe a přemírou víry ve vědu. Už v roce 1934 Voegelin vysvětluje možnost vzniku Holocaustu, když říká, že převádění odpovědnosti na vědu (i když zvrácenou) ospravedlňuje činy jednotlivců, kteří se tak odpovědnosti vyhýbají.

Tím je podle Voegelina světový pohled na rasovou otázku až příliš blízký materialistickému pojetí dějin a „vědeckému socialismu“. Ty Voegelin kritizuje nejen za přesun odpovědnosti k systému „vědeckých“ návrhů a uvedení historických procesů pod zákon.³¹⁶ Celkově Voegelin uznává, že pouze myšlenkové systémy typu aristotelského, platonského a podobně mají historický význam.³¹⁷

³¹¹ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 286–291.

³¹² Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 286–291.

³¹³ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 291–292.

³¹⁴ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 294.

³¹⁵ Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 19–73, 42.

³¹⁶ Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16, 15–16.

³¹⁷ Eric Voegelin, „Political Theory and the Pattern of General History (1944)“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 10 Published Essays, 1940–1952*, Ellis Sandoz ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2000), 157–167, 160.

Z této podkapitoly docházím k závěrům, že Eric Voegelin v Německu vládnoucí NSDAP nepovažoval za legitimní demokratickou stranu. Masový příklon k její extremistické ideologii si vysvětluje mezinárodní a historicky danou situací meziválečného Německa a střední Evropy. Německo vidí jako imperiální říši, která má také větší sklon přijímat rasové politiky než národní stát.

Druhou světovou válku Voegelin přepokládal ještě před jejím vypuknutím na základě již probíhajících událostí tzv. *Sitzkrieg*. Dle Voegelina vytvořilo Německo sice silný celek, ale postavený na vratkých základech jako byla národně sociální revoluce a válka. Ta podle Voegelina mohla skončit jedině absolutní porážkou nebo získáním vysněné hegemonie Německem.

Rasová politika, na které si zakládala NSDAP, podle Voegelina vycházela ze stejných předpokladů, jako národní revoluce. Kritizuje odvrát od náboženství, jako problém moderní společnosti, jehož jednotu musela nahradit víra v jednotný stát a jeho krev. Utváření vlastního názoru nebylo dle Voegelina svobodné, jelikož bylo shodné s hlavním názorovým proudem.

Voegelin si německou situaci také vykládá na základě symbolických forem, které se z těch tradičních pouze transformují do nových. Voegelin obecně katastrofy dvacátého století vysvětluje spíše pomocí lidí a uskupení, kteří jsou u moci. Zároveň ale v totalitarismu zdůrazňuje roli obyčejných lidí, na jejichž agregáty se společnost rozpadla. Nicméně zvěrstva, jaké tito civilisté páchali, nejsou pro Voegelina obhajitelné ani tím, že vlastně neměli na vybranou.

Už za války Voegelin píše, že nacisté těžili z připravenosti německé společnosti přijmout nacistickou rasovou politiku.³¹⁸ Tím pádem se o přeměnu společnosti ani snažit nemuseli, alespoň ne v rasové otázce.

³¹⁸ Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Vol. 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317, 283.

4.2. Zasazení do kontextu Voegelinova poválečného díla

V této kapitole se zjištění z té předešlé pokusím zasadit do Voegelinova poválečného díla. Po skončení války a se získáním dalšího odstupu od nacistické diktatury se jí může Voegelin dále věnovat, a to také činí. V této tematice polemizuje s Hannah Arendt o totalitarismu a v šedesátých letech dokonce vede přednášky na téma Hitler a Němci na Mnichovské univerzitě. Vývojem Voegelinova názoru od válečných děl k těmto dílům se budeme zabývat v této kapitole.

Zatímco dřívejší zájem Voegelin soustřeďoval na analýzu aktuálních politických fenoménů, po válce se soustředil na pochopení dějin a politiky.³¹⁹ Tvrdí, že pokud chce teorie politiky proniknout k principům, musí být zároveň teorií dějin.³²⁰ K tomu využíval zkoumání základních zkušeností a symbolů ve vědomí.³²¹ Zejména v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století se Voegelin zabýval symbolizací individuální zkušenosti transcendence.³²²

Přitom se snaží odhalit konstantní proces hledání pravdy o lidské existenci od starověkého Egypta po novověk.³²³ Vlastní podstatou dějin je podle něj skutečnost, kterou lidé s danou zkušeností vyjadřují pomocí symbolů. Tyto symboly jsou totiž klíčem k pochopení toho, co se vlastně v minulosti dělo.³²⁴ Vysvětlením může být i fakt, že zatímco realitu definovat nemůžeme, pojmy definovat lze.³²⁵

Už za své práce před válkou i za války se snažil pochopit lidský řád s ohledem na historii a své teze poté aplikovat na soudobé společnosti. Toto poslání se po válce snaží předat svým německým studentům v úvodu do politologie.³²⁶ Drží se svého přesvědčení

³¹⁹ Vydavatelství OIKOYMENH, obal knihy *Věda, politika a gnóze*, Eric Voegelin (Praha: OIKOYMENH, 2018).

³²⁰ T. R. Korder, *Voegelin & Patočka* (Oxford–Purley: Athenaem – Rozmluvy, 1988): 29.

³²¹ Vydavatelství OIKOYMENH, obal knihy *Věda, politika a gnóze*, Eric Voegelin (Praha: OIKOYMENH, 2018).

³²² Jakub Jinek, obal knihy *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, Eric Voegelin (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015).

³²³ Jakub Jinek, obal knihy *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, Eric Voegelin (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015).

³²⁴ T. R. Korder, *Voegelin & Patočka* (Oxford–Purley: Athenaem – Rozmluvy, 1988): 55–56.

³²⁵ T. R. Korder, *Voegelin & Patočka* (Oxford–Purley: Athenaem – Rozmluvy, 1988): 31–32.

³²⁶ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 51.

o potřebě demokracie a vysvětluje, že je pro ni důležitá zdvořilost a kompromis.³²⁷

4.2.1. Totalitarismus nacistické ideologie

V roce 1935 Voegelin tvrdil, že fašismus dává lidem smysluplnou existenci. Na to navazuje ve své přednášce v sedmdesátých letech na téma Moudrost a Kouzlo extrému, ve které medituje o utopických systémech. Těmi rozumí takové systémy, které představují „model dokonalé společnosti, kterou nelze uskutečnit.“³²⁸ V této souvislosti sice Voegelin nezmiňuje sice výslovně nacistický režim, ale Marxovu utopii, ze které podle Voegelina nacismus čerpá.³²⁹

Později k tomu dodává, že ale nacismus také dává lidem na vybranou, jestli se přidají k Hitlerovi nebo se nechají odvézt do koncentračního tábora. Hitlera tak označuje jako doxického myslitele a teroristu, který vydává „železné zákony“, aby vnutil takový stav vědomí dějin, které se mu hodí.³³⁰ Jako vítězní gnostici mohli nacisté totiž pouze vybudovat všemocný stát, o to jednodušeji, protože kolem roku 1930 je metodologie „bezbranná vůči moderní gnózi“.³³¹

V silách nacistů totiž nebylo změnit povahu člověka, ani vybudovat ráj na zemi.³³² Tím se tedy dostává k tvrzení, že pokud nacisté, o to méně Hitler, nemohli změnit lidskou povahu, sami Němci museli být vlastně stejní jako Hitler.³³³ Přiklání se k tvrzení, že jediný Hitlerův zločin bylo to, že byl gambler a stáhl hodně lidí s sebou.³³⁴ Německým problémem nebyl tedy Hitler, ale Hitler spolu se svými Němci.³³⁵

³²⁷ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 84–85.

³²⁸ Eric Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000), 115–116.

³²⁹ Eric Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000), 114–124.

³³⁰ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 49.

³³¹ Eric Voegelin, *Nová věda o politice* (Brno: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 2000), 154–155.

Eric Voegelin, *Věda, politika a gnóze*, (Praha: OIKOYMENH, 2018), 95.

³³² Eric Voegelin, *Nová věda o politice* (Brno: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 2000), 154–155.

³³³ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 54.

³³⁴ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 57.

³³⁵ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 56.

V argumentaci pokračuje v korespondenci s Hannah Arendt, když nesouhlasí, že se dá ospravedlňovat, co nacisté páchali. Tvrdí, že změna lidské povahy je filozoficko-technický nesmysl (*philosophisch-technisch Blödsinn*).³³⁶ Ačkoliv se o to podle něj totalitární systémy právě pokouší. O proměnu lidské přirozenosti.³³⁷

Voegelin se odvolává na dobové názory Němců. Na nich je vidět, jak ti „hloupí“ národnímu socialismu propadli, zatímco inteligence už po převzetí moci Hitlerem věděla, co je čeká.³³⁸ Dokonce tvrdí, že nejde o problém pouze Německa, ale podobná hloupá a kriminální nálada je problémem celosvětovým.³³⁹ Tím pravděpodobně navazuje na svou původní kritiku odnáboženštění moderní společnosti.

Voegelin dává do kontrastu obraz Hitlera jako démonického vůdce a svůdce Němců a jeho polovzdělaný charakter.³⁴⁰ Stejně tak uvažuje nad jeho označováním jako „idiota“, který byl natolik inteligentní, že dokázal vést 70 milionový národ.³⁴¹ Hloupost, kterou tím ale myslí je spíše chápána jako ztráta reality a orientace svých akcí ve světě, ve kterém člověk žije.³⁴² S touto ztrátou reality souvisí i ztráta jazyka, který je schopný popsat svět kolem.³⁴³ Navíc uznává názor, že byl politickým géniem, když donutil světové mocnosti, aby mu k nohám složily Evropu na Mnichovské konferenci.³⁴⁴

Ani studiem symbolů, ani jejich vývojem už od Antiky, nezačíná Voegelin až po válce. Ještě před jejím vypuknutím se zabýval například provázáním symboliky náboženské

³³⁶ Eric Voegelin, „Voegelins Brief an Hannah Arendt vom 16. März 1951“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 33–34.

³³⁷ Eric Voegelin, „Voegelins Brief an Hannah Arendt vom 16. März 1951“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 43, 49.

³³⁸ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 91–94.

³³⁹ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 56–57.

³⁴⁰ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 15–16.

³⁴¹ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 60–61.

³⁴² Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 89.

³⁴³ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 90.

³⁴⁴ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 62–63.

a politických ideologií. Teorie založená na symbolických formách byla pro Voegelina zásadní. V roce 1960, dokonce Voegelin tvrdí, že objevil „teorii relativity pro oblast symbolických forem“ (*a theory of relativity for the field of symbolic form*).³⁴⁵

4.2.2. Příčiny masového příklonu k nacistické ideologii

I po skončení války a hrůz s ní spojených se Voegelin zabývá otázkou, jak bylo možné, že se německý národ masově přiklonil k podpoře nacistické ideologie.

Hluběji se v této době věnuje tématu lidské existence a říká, že každý smysl své existence hledá a ten kdo ho nevidí, upadá do depresí.³⁴⁶ Navazuje na své teorie, když říká, že věřící tento smysl vidí právě ve víře, zatímco pohané ho musí hledat.³⁴⁷ Z toho můžeme odvodit, že jsou tedy náchylnější k novým ideologiím.

Voegelin ve svých poválečných úvahách také přidává další možná vysvětlení motivace Hitlera. Ten jistě také měl nemalou roli v přesvědčení Němců k účasti či přihlížení hrůz nacismu. Jeho motivací tedy byla touha upoutat veřejnou pozornost a dosáhnout kariéry.³⁴⁸ Voegelin celkově hitlerovské Německo označuje jako období německé duchovní dezorientace, myšleno odcizení se božskému základu lidské duše.³⁴⁹

Už ve dvanáctém století se rozpad křesťanské civilizace projevoval objevováním středověkých sekt.³⁵⁰ O osm století později v nacistickém Německu sleduje veřejný prostor, prostřednictvím kterého odhaluje chorobnost ducha tehdejší německé společnosti.³⁵¹ Svým poválečným zkoumáním Voegelin usiluje o najít

³⁴⁵ Christopher S. Morrissey, „The Five Ways of the World Empires“ in, *Eric Voegelin Today, Voegelins's Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190, 174.

³⁴⁶ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 32–35.

³⁴⁷ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 22–23.

³⁴⁸ Eric Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000), 115–116.

³⁴⁹ Eric Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000), 186–194.

³⁵⁰ Eric Voegelin, „Voegelins Brief an Hannah Arendt vom 16. März 1951“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 32–33.

³⁵¹ Eric Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000), 186–187.

odpovědi na otázku, jak je možné, že Hitlerova politika mohla mít tak masovou odezvu.³⁵²

V poválečných letech se Voegelin věnuje také teorii totalitarismu např. v reakci na teorii Hannah Arendt. Argumentuje proti ní, že totalitární katastrofy dvacátého století se nedají vysvětlit samostatně jen na základě politické, sociální ani ekonomické situace. Podle něj je třeba tyto katastrofy interpretovat za pomoci chování lidí a uskupení, kteří jsou u moci.³⁵³

Oproti některým jiným názorům dochází k tomu, že byl Hitler schopný se dostat k moci právě proto, že neexistoval politický národ.³⁵⁴ Lidé také už byli zvyklí na očekávání třetí fáze vývoje, která měla být tou vysněnou. Tak jako komunismus měl být vyvrcholením dějinného vývoje, tak v Německu se čekalo právě na dlouho očekávanou Třetí říši.³⁵⁵

Když se vrátíme ke kritice odnáboženštění, pojem politických náboženství, nebo alespoň jeho princip Voegelin ani po válce neopouští. K pochopení německého režimu si stále pomáhá náboženstvím. Ve svém článku Gnostická politika (*Gnostische Politik*) z roku 1952 připodobňuje očekávání a boj Němců za lepší zítřky k čekání Židů na apokalypsu. Ani v jednom případě nikdo nevěděl, jaká budoucnost je čeká.³⁵⁶

Také koncept Třetí říše Voegelin vidí jako koncepci Joachima de Fiore, který už ve dvanáctém století dějiny poskládal do tří věků. Očekával příchod vysněného třetího věku Ducha, který měl přijít po uplynutí věků Otce a Syna. Ačkoliv přenesení tohoto symbolu proběhlo dle Voegelina na základě pochybného literárního přenosu.³⁵⁷ Národní

³⁵² Brendan Purcell, „Editor’s Introduction: The Philosophical Context to the „Hitler and the Germans“ Lectures“ v „Hitler and the Germans“, Eric Voegelin in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 25.

³⁵³ Eric Voegelin, „Voegelins Brief an Hannah Arendt vom 16. März 1951“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 33.

³⁵⁴ Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000), 205–206.

³⁵⁵ Eric Voegelin, *Věda, politika a gnóze*, (Praha: OIKOYMENH, 2018), 73–74.

³⁵⁶ Eric Voegelin, *Věda, politika a gnóze*, (Praha: OIKOYMENH, 2018), 11.

³⁵⁷ Eric Voegelin, *Nová věda o politice* (Brno: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 2000), 94–95.

socialismus, stejně jako socialismy ostatní, řadí k utopistickým hnutím, která také mají nereálné cíle a očekávání.³⁵⁸

Hitlerův úspěch tedy Voegelin neviděl rozhodně v jeho vysokém intelektu, jako spíš v příznivé době úpadku lidství, ve které lidi ztratili své jistoty a hledali nové.³⁵⁹ V době rozbitého obrazu posmrtného života, které nabízelo křesťanství, lidem Hitler nabízel vizi nesmrtelné říše, které mohli být Němci součástí.³⁶⁰ Tím tedy Voegelin dále navazuje na své dřívější úvahy.

Na svých přednáškách *Hitler and Germans* také navazuje na svůj názor dehumanizace německé společnosti. K té se dostává studiem kolektivních aktů nacistické společnosti pomocí mentality a psychologického stavu jednotlivých Němců.³⁶¹ Při tom se snaží zbavit všech klišé, jako například klišé kolektivní viny.³⁶² Tu odmítá proto, že přeci všichni obyčejní občané nemůžou zodpovídat za činy a rozhodnutí svých představitelů ve vedení státu.³⁶³ Navíc systém, kdy občané nebyli politicky aktivní, a navíc inteligence vystoupila z politiky, byl zděděn už od dob Bismarcka.³⁶⁴

4.2.3. Poválečná situace

V poslední části, která se věnuje myšlenkám Erica Voegelina, bych chtěla zmínit, jak navazuje na své předešlé názory a aplikuje je na dobu, ve které se společnost nacházela v poválečných letech.

Ačkoliv Voegelin ve svých tezích často obhájí křesťanství, zdůrazňuje, že se filozof

³⁵⁸ T. R. Korder, *Voegelin & Patočka* (Oxford–Purley: Athenaeum – Rozmluvy, 1988): 117–118.

³⁵⁹ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 85–86.

³⁶⁰ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 54.

³⁶¹ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 15–16.

³⁶² Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 75–82.

³⁶³ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 75–76.

³⁶⁴ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 78.

nesmí nechat vtáhnout do doktrinálních sporů mezi věřícími a nevěřícími.³⁶⁵ Zároveň odmítá ideologickou doktrinální segmentaci dějin ve smyslu, že „žijeme v pokřesťanské éře“.³⁶⁶ Tím navazuje na svou dřívější kritiku ideologií a svou dobu označuje spíše jako post doktrinální.³⁶⁷

Tvrdí, že i v poválečné době žije většina lidí v totalitě, a to totalitě západní zkaženosti.³⁶⁸ I po válce Voegelin spojuje chování k Židům, které vedlo ke katastrofě dvacátého století, s morální a pragmatickou krizí naší společnosti. Podle něj není antisemitismus v moderním smyslu slučitelný s křesťanstvím.³⁶⁹ I po válce se vrací ke své kritice rasových symbolů, když zdůrazňuje, že jsou pouze nositeli nějaké pravdy o neexistující skutečnosti.³⁷⁰

Tím se Voegelin opět vrací ke své válečné kritice odnáboženštění společnosti a rozkladu křesťanství jako symptomu moderní doby. Jev rozbíjení Božího obrazu spojuje dokonce s „destrukcí“ a „dekulturací Západu“, která údajně trvá už staletí.³⁷¹ Dodává, že proto je boj proti křesťanství pro totalitní hnutí nezbytným a že tato tradice sahá až do dvanáctého století.³⁷²

V přednáškách Hitler a Němci se Voegelin zabývá jak minulostí, tak i současností šedesátých let.³⁷³ Kritizuje obrovskou biografickou kontinuitu a laxní administrativu

³⁶⁵ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 40–41.

³⁶⁶ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 50–52.

³⁶⁷ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 50–52.

³⁶⁸ Eric Voegelin, “The Origins of Totalitarianism,” *Review of Politics* 15(1953):68–85, at 68.

³⁶⁹ Eric Voegelin, „Voegelins Brief an Hannah Arendt vom 16. März 1951“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 32.

³⁷⁰ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 25–26.

³⁷¹ Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015), 83–85.

³⁷² Eric Voegelin, „Voegelins Brief an Hannah Arendt vom 16. März 1951“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015), 32.

³⁷³ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 2–3.

soudů v trestání nacistických zločinů. Jako když například spoluúčastníci vyvraždění Židů měli po válce své úspěšné firmy jako například Mr. Ambros.³⁷⁴

Dalším příkladem může být, že několik let po válce Heims, který Hitlerovi zařídil německé občanství vlastnil významnou síť hotelů.³⁷⁵ Voegelin definuje problém dědictví Třetí říše v nové Federální republice Německo. Závažným syndromem je dle Voegelina absence kladení si otázek, jestli zde není kontinuita od dob nacistické říše.³⁷⁶

Pro vysvětlení těchto pozorovatelných jevů Voegelin pracuje s pojmem nezvládnutá minulost nebo nevyrovnání se s minulostí (*unmastered past*). K tomuto konceptu si také klade mnoho otázek.³⁷⁷

Nakonec dochází k závěrům, že pokud nejsme vyrovnání s minulostí, žijeme v nezvládnuté přítomnosti, kterou myslí dělicí bod mezi minulostí a budoucností.³⁷⁸ To by tedy mohlo znamenat problém pro německý národ i do budoucnosti. Ve výsledku tvrdí, že nezvládnutá minulost neexistuje, že jde pouze o kontinuitu nevyrovnání se s přítomností.³⁷⁹

4.3. Srovnání pohledu Erica Voegelina s Carlem Schmittem

Ačkoliv o Ericu Voegelinovi bylo napsáno dostatečné množství literatury, s Carlem Schmittem byl konfrontován spíše výjimečně. Výjimku představuje např. Thierry Gontier a jeho práce *From „Political Theology“ to „Political Religion“: Eric Voegelin and Carl Schmitt*, nebo článek *Promise and Failure: Nationalism in*

³⁷⁴ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 68.

³⁷⁵ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 68.

³⁷⁶ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 15.

³⁷⁷ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 70.

³⁷⁸ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 70–71.

³⁷⁹ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 74–75.

the interwar thought of Carl Schmitt and Eric Voegelin od Pedra T. Magalhãese.³⁸⁰

Proto jsem si ho vybrala jako stěžejního autora, se kterým bych názor Voegelina chtěla srovnat. Ten, tak jako Voegelin, byl také filozof a politický konzervativní teoretik především první poloviny dvacátého století.³⁸¹ Dokonce můžeme Schmitta považovat i za politického teologa, čímž se jeví srovnatelným s Voegelinem, který dokonce zakládá pojem politických náboženství.³⁸²

Schmitt také jako Voegelin vycházel ze svého širokého rozhledu a oba své úvahy zasazují do širších historických kontextů. Například když Schmitt dává do souvislostí povstání v roce 1848 a dva světové konflikty první poloviny dvacátého století.³⁸³ Nicméně se autoři dostávají do metodologického konfliktu v otázce práva.

Zatímco Voegelin upozorňuje na negativní účinky práva, Schmitt vyzdvihuje právní vědu jako hodnou uznání a vážné pozornosti. Přičemž „právní stát“, podle Schmitta, umožňuje určitou svobodu ve výkladu právních pojmů.³⁸⁴ Také jeho díla se často zabývají právní problematikou.

Nicméně, jak již výše předesílám, se srovnání zdá být zajímavým právě proto, že za druhé světové války stáli oba filozofové na rozdílné straně barikád.³⁸⁵ V roce 1933

³⁸⁰ Thierry Gontier, „From „Political Theology“ to „Political Religion“: Eric Voegelin and Carl Schmitt“ in, *The Review of Politics, Volume 75*. (Cambridge: Cambridge University Press, 2013), 25–43.

Pedro T. Magalhães, „Promise and Failure: Nationalism in the interwar thought of Carl Schmitt and Eric Voegelin“ in, *Journal of Political Ideas 27/1*. (2022), <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1080/13569317.2021.1912882>, 11–33.

³⁸¹ Mark Lilla, obálka knihy *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): Obal knihy zezadu.

Pedro T. Magalhães, „Promise and Failure: Nationalism in the interwar thought of Carl Schmitt and Eric Voegelin“ in, *Journal of Political Ideas 27/1*. (2022), <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1080/13569317.2021.1912882>, 11–33, 11.

³⁸² Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi.

Např.: Carl Schmitt, *Římský katolicismus*, (Praha: OIKOYMENH, 2013).

³⁸³ Carl Schmitt, *Donoso Cortés: in gesamteropäischer Interpretation*, (Köln: GREVEN VERLAG KÖLN, 1950): 7.

Donoso Cortéz (1809–1853): státník, diplomat, theolog, politická teoretik, jeho názory měly obrovský vliv Viz: Jeffrey P. Johnson, „Juan Donoso Cortéz (1809–1853)“, *Internet Encyclopedia of Philosophy*, <https://iep.utm.edu/juan-donoso-cortes/> (staženo 21. dubna 2023).

³⁸⁴ Carl Schmitt, „Nachwort“ in *Disputation über den Rechtsstaat*, Günther Krauß a Otto von Schweinichen (Hamburg: Hanseatische Verlagstalt Hamburg, 1935): 87–88.

³⁸⁵ Carl Schmitt, „K státní filosofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ŘÁD revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83, 76–77.

vstoupil Schmitt do NSDAP a získal tak místo na univerzitě v Berlíně a brzy po nástupu Hitlera k moci byl jmenován pruským státním poradcem.³⁸⁶

Během svého působení napsal mimo jiné i filozoficko-propagační dílo *Land and Sea*, ve kterém obhájí například i teritoriální expanzi Třetí říše.³⁸⁷ Tu jako suverénní stát považuje už v roce 1928 a sentimentálně vzpomíná na tzv. druhou německou říši, kterou nahradila Výmarská republika.³⁸⁸ Straně zůstal věrný až do jejího zániku.³⁸⁹

I Carl Schmitt se zabývá teologickými otázkami, jako například v souvislosti s otázkou tradicionalismu. Nicméně také tvrdí, že je téma politických náboženství tématem rozpolceným.³⁹⁰ Zatímco Voegelin ve velké míře pracuje s rozlišením dobra a zla, to se zdá, že přesně Schmitt kritizuje ve svém článku z roku 1934. Místo toho by byl spíše pro nějakou syntézu, nějaké „vyšší třetí“.³⁹¹ To připomíná Hegela a jeho syntézu, kterou přebírá i Voegelin, a i Schmitt ji považuje za racionální.³⁹²

4.3.1. Rozdílné názory na národní socialismus a politické státní režimy obecně

Následující podkapitola se bude věnovat, jak už název napovídá, pohledu Erica Voegelina, ve srovnání s názory Carla Schmitta, na různé politické státní režimy.

Národní socialismus a fašismus vnímá Voegelin jako antitezi komunismu. Na druhou stranu Schmitt vidí národní socialismus, fašismus i bolševismus na stejné rovině nových

³⁸⁶ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi, vii–viii.

Carl Schmitt, *Dictatorship: From the origin of the modern concept of sovereignty to proletarian class struggle* (Cambridge: Polity Press, 2014): 323.

³⁸⁷ Samuel Garrett Zeitlin, „Propaganda and Critique“ v *Land and Sea*, Carl Schmitt (Telos Press Publishing, 2015): xxxi–lxix, lxvii.

³⁸⁸ Carl Schmitt, „Absolute Concept of the Constitution (The Constitution as Unified Whole)“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008).

Carl Schmitt, „Consequences of the Theory of the Constitution-Making Power, of the People’s Constitution-Making Power in Particular“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008), 141–142.

³⁸⁹ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi, xviii.

³⁹⁰ Carl Schmitt, *Politische Theologie II: Die Legende von der Erledigung jeder Politischen Theologie*, (Berlín: Duncker & Humblot, 1990): 15.

³⁹¹ Carl Schmitt, „K státní filosofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ŘÁD revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83, 76–77.

³⁹² Carl Schmitt, „Hegel und Marx (1931)“ in Piet Tommissen (ed.) *Schmittiana. Beiträge zu Leben und Werke Carl Schmitts. Band IV*, (Berlín: Duncker & Humblot, 1994): 48–52, 52.

politických hnutí. V jejich čele stojí velikáni, kterými jsou strany zastupující tyto režimy tak, že dostaly totální, tedy celou reprezentační funkci, což nemělo do té doby obdobu. Poprvé tedy podle Schmitta stát ztrácí svůj monopol na politiku.³⁹³ Přitom ale v devatenáctém a dvacátém století drží stát stále stabilní moc nad společností.³⁹⁴

Schmitt by se pravděpodobně býval s Voegelinem shodl ve své kritice absolutismu a diktatury.³⁹⁵ Schmitt sice podpořil na sklonku Výmarské republiky komisariátní diktaturu, ale zato odmítal diktaturu suverénní. Přesto i suverénní diktatura dekretů by ještě podle jeho tehdejšího mínění byla přínosnější než vláda Národních socialistů.³⁹⁶ Nicméně Schmitt stejně tak kritizuje i liberalismus, který Voegelin považuje za nejlepší cestu, ačkoliv přiznává, že jedině tehdy, bude-li reformován.³⁹⁷

Voegelin vidí přednost liberalismu v možnosti diskuse, zatímco Schmitt tuto diskusi kritizuje jako nekonečné žvanění znemožňující rozhodování.³⁹⁸ Liberalismus je podle něj založen na vyčkávací polovičatosti, kterou přináší strategie vyjednávání.³⁹⁹ Schmitt také kritizuje představitele konzervativního liberalismu devatenáctého století za jejich časté změny názorů.⁴⁰⁰

Také k autoritářství mají autoři naprosto odlišný postoj. Zatímco Voegelin autoritářství kritizuje, Schmitt ho vidí jako protipól k anarchii, která přichází s nihilismem modernity.⁴⁰¹ Jako anarchistický také prohlašuje ruský socialismus, který je podle něj

³⁹³ Hans Krupka, „Carl Schmitts Theorie des „Politischen“ : mit einem Verzeichnis der Schriften Carl Schmitt“ (Leipzig: DRUCK GEBR. GERHARDT, 1937) 8–9.

³⁹⁴ Carl Schmitt, *Der Begriff des Politischen: Synoptische Darstellung der Texte* (1971) 68.

³⁹⁵ Carl Schmitt, „K státní filosofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ŘÁD revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83, 78–79.

Carl Schmitt, „Vorwort zur 2. Auflage (1928)“ v *Die Diktatur: Von den Anfängen des modernen Souveränitätsgedankens bis zum proletarischen Klassenkampf*, Carl Schmitt (Berlín: Duncker & Humblot, 2015): IXS–XII, XI–XII.

³⁹⁶ Carl Schmitt, *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008): 24–25.

³⁹⁷ Carl Schmitt, „K státní filosofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ŘÁD revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83, 80.

³⁹⁸ Carl Schmitt, *Dictatorship: From the origin of the modern concept of sovereignty to proletarian class struggle* (Cambridge: Polity Press, 2014): 11.

³⁹⁹ Carl Schmitt, „K státní filosofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ŘÁD revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83, 80–82.

⁴⁰⁰ Carl Schmitt, *Donoso Cortés: in gesamteropäischer Interpretation*, (Köln: GREVEN VERLAG KÖLN, 1950): 7.

⁴⁰¹ Carl Schmitt, *Donoso Cortés: in gesamteropäischer Interpretation*, (Köln: GREVEN VERLAG KÖLN, 1950): 9–10.

dokonce opakem vzdělanosti.⁴⁰² Postupně se ale i Schmitt odvrací od autoritářství ve prospěch nového nacistického totalitarismu.⁴⁰³

Režim nacistického Německa, ke kterému se přiklání, obhajuje tak, že byla totalita nutná pro překonání těžkého období.⁴⁰⁴ Přesto však např. kritizuje rozchod Hitlera se Stalinem.⁴⁰⁵ Pravděpodobně kvůli vidině silného spojence. Po válce se o Německu vyjadřuje jako o relativně malém, duševně neuzavřeném a neuzamykatelném prostoru.⁴⁰⁶ Samotný pojem totalita vnímá jako možný si vyložit různými způsoby.⁴⁰⁷

Turbulenci moderní doby, kterou kritizuje, přisuzuje vznik politických náboženství, se kterými Voegelin naopak přichází.⁴⁰⁸ Nicméně, přes všechnu svou kritiku modernity a s ní přicházející demokracie, Schmitt v dopise svému studentovi přiznává, že demokracii příliš nerozumí. Ačkoliv se jí mimo jiné věnuje nejen ve své Teorii ústavy (*Verfassungslehre*) už v roce 1928.⁴⁰⁹

Zde Schmitt dochází k přesvědčení, že Německo zastává roli protipólu k Francii. Zatímco Francie byla schopna vytvořit parlamentarismus na základě spoluodpovědnosti ministrů s vládou, německá konstituční monarchie toho schopna nebyla.⁴¹⁰

⁴⁰² Carl Schmitt, *Římský katolicismus*, (Praha: OIKOYMENH, 2013): 58–60.

⁴⁰³ Jens Meierheinrich, „Fearing the Disorder of Things: The Development of Carl Schmitt’s Institutional Theory, 1919–1942“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 171–216, 196.

⁴⁰⁴ Carl Schmitt, *Verfassungsrechtliche Aufsätze aus den Jahren 1924–1954*, (2003): 359.

⁴⁰⁵ Samuel Garrett Zeitlin, „Propaganda and Critique“ v *Land and Sea*, Carl Schmitt (Telos Press Publishing, 2015): xxxi–lxix, lxix.

⁴⁰⁶ Carl Schmitt, *Ex Captive Salus – Dritte Auflage*, (Berlin: Duncker & Humboldt, 2010): 17–18.

⁴⁰⁷ Carl Schmitt, *Positionen und Begriffe: im Kampf mit Weimar – Genf – Versailles (1923–1939)*, (2014): 292–293.

⁴⁰⁸ Carl Schmitt, *Donoso Cortés: in gesamteropäischer Interpretation*, (Köln: GREVEN VERLAG KÖLN, 1950): 9–12.

⁴⁰⁹ Carl Schmitt, „Briefwechsel: Carl Schmitt – Nicolaus Sombart (1943–1979)“ in *Schmitt und Sombart: Der Briefwechsel von Carl Schmitt mit Nicolaus, Corina und Werner Sombart* (Berlin: Duncker & Humblot, 2015): 38–39.

Carl Schmitt, „The Positive Concept of the Constitution: The Constitution as the Complete Decision over the Type and Form of the Political Unity“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008): 77–88.

Carl Schmitt, *Verfassungslehre (Zehnte Auflage)* (Berlin: Duncker & Humblot, 2010).

Jeffrey Seitzer, „Frontmatter“ in *Constitutional Theory*, Carl Schmitt (Durham and London: Duke University Press, 2008): i–vi, iv.

⁴¹⁰ Carl Schmitt, „Overview of the Possibilities for the Formation of the Parliamentary System“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008): 359–361, 360.

Jako anarchii Schmitt vidí i meziválečný řád Společnosti národů, zatímco Voegelin je zastáncem tohoto systému a jeho udržení.⁴¹¹ Nicméně nutno říct, že oba filozofové kritizovali teritoriální změny, které Společnost národů prezentovala jako „mírové“.⁴¹²

Nicméně, Schmitt nekritizuje jen mezinárodní řád, ale i řád Výmarské republiky a mezery v její ústavě s přílišnou pravomocí prezidenta.⁴¹³ Příkladem může být pravomoc rozpouštět Říšský sněm.⁴¹⁴ Stejně tak kritizuje i poválečnou Spolkovou republiku.⁴¹⁵

Schmitt se ale distancoval od jakýchkoliv predikcí, zatímco Voegelin například predikoval světový konflikt už v roce 1937.⁴¹⁶ Nicméně, s odstupem, v roce 1943 i Schmitt počítá Německo jako národ, který už v roce 1936 zaujímá své místo ve velkém světovém souboji (*Weltkampf*).⁴¹⁷ I Schmitt koukal dopředu když například německou vládu varoval před zápornou většinou, kterou můžou v *Reichstagu* utvořit nacisté s komunisty.⁴¹⁸

Postoj obou autorů k válce je spíše odmítavý, nicméně Schmitt ji přece jen považuje v jistých situacích jako nezbytnou.⁴¹⁹ Schmitt také odmítá vměšování Ameriky jako prosazování Briand Kellogova paktu, který postavil agresivní válku mimo zákon.⁴²⁰ Zároveň upozorňuje, že Sovětský svaz vedl agresivní válku proti vojskům Osy. Nutno

⁴¹¹ Carl Schmitt, *The Nomos of the Earth: in the International Law of the Jus Publicum Europeum*, (New York: Telos Press, 2003): 187–188.

⁴¹² Carl Schmitt, *The Nomos of the Earth: in the International Law of the Jus Publicum Europeum*, (New York: Telos Press, 2003): 185–186.

⁴¹³ Carl Schmitt, Gerhard Anschütz, Carl Bilfinger a Erwin Jacobi, *Der Deutsche Föderalismus. Die diktatur des Reichspräsidentens*, (Berlin und Leipzig: Walter, de Gruyter & Co, 1924): 63–64.

⁴¹⁴ „Appendix: The Weimar Constitution“, in Carl Schmitt, *Constitutional Theory*: Article 25, str. 413.

⁴¹⁵ Carl Schmitt, *Die Tyrannei der Werte (Dritte, korrigierte Auflage)*, (Berlin: Duncker & Humblot, 1967): 58–59.

⁴¹⁶ Carl Schmitt, „Vorwort zur 2. Auflage (1928)“ v *Die Diktatur: Von den Anfängen des modernen Souveränitätsgedankens bis zum proletarischen Klassenkampf*, Carl Schmitt (Berlín: Duncker & Humblot, 2015): IX–XII, XI–XII.

⁴¹⁷ Carl Schmitt, *Frieden oder Pazifismus? Arbeiten zum Völkerrecht und zur internationalen Politik 1924–1978*, (Berlín: Duncker & Humblot, 2005), 652.

⁴¹⁸ Carl Schmitt, *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008): 22–23.

⁴¹⁹ Carl Schmitt, *Pojem Politična: Text z r. 1932 s předmluvou a třemi kolorálii* (Brno – Praha: OIKOYMENH, 2007): 33–35.b

⁴²⁰ Carl Schmitt, *Der Nomos der Erde im Völkerrecht des Jus Publicum Europaeum* (Berlín: Duncker & Humblot, 1988): 245–247.

však říct, že Schmitt vidí agresivní válku jako válku partyzánskou.⁴²¹

4.3.2. Otázky víry

Závěrem čtenáři nabízím podkapitolu, která se věnuje srovnání názorů obou autorů na otázky víry. Jedná se o srovnání dle mého názoru opravdu zajímavé.

Jedno z nejzásadnějších témat, ve kterých jsou oba autoři v nesmiřitelném rozporu, je názor na nejodsuzovanější čin nacismu. Zatím co, Voegelin odsuzuje nelidské chování Němců vůči Židům, Schmitt ještě po válce obhajuje antisemitismus a bezostyšně ho prosazuje. Voegelin se sice také pokoušel pochopit, jak bylo možné, že se takové hrůzy děly, ale rozhodně je odsuzuje.⁴²²

Emancipace Židů je podle Schmitta doprovázejícím jevem individualizace v důsledku prosazování právního státu, který je neobhajitelný. Podle Schmitta se v něm nedá nemluvit o rodině nebo národu, nebo povinnostem vyvažující práva.⁴²³ Tím si přicházejí jeho tvrzení do rozporu, když za právní stát prosazuje národněsocialistický stát, jehož je naopak příznivcem.⁴²⁴

Nutno říct, že Schmittův antisemitismus, tedy alespoň podle Raphaela Grosse, nebyl pouze prostředkem k jeho sociálnímu vzestupu. Podle Grosse byl Schmitt opravdu odhodlaným antisemitou.⁴²⁵ Například bylo známo, že souhlasil s akademickými čistkami Židů.⁴²⁶ Také ve svých pracích se o Židech vyjadřoval v duchu národních socialistů, kteří je zobrazovali jako nelidské krvežíznivé bytosti.⁴²⁷

⁴²¹ Carl Schmitt, *Teorie partyzána* (Brno – Praha: OIKOYMENH, 1963): 57.

⁴²² Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi, viii.

⁴²³ Carl Schmitt, „Nachwort“ in *Disputation über den Rechtsstaat*, Günther Krauß a Otto von Schweinichen (Hamburg: Hanseatische Verlagstalt Hamburg, 1935): 84–86.

⁴²⁴ Carl Schmitt, *Staat, Großraum, Nomos: Arbeiten aus den Jahren 1916–1969* (Berlin: Duncker & Humblot, 1995): 128.

⁴²⁵ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi, xiv.

⁴²⁶ John P. McCaurmic „Introduction“, v *Legality and Legitimacy, translated and edited by Jeffery Seitzer with an introduction by John P. McCaurmick*, Carl Schmitt, (London: Duke University Press Durham, 2004), XXII.

⁴²⁷ Samuel Garrett Zeitlin, „Propaganda and Critique“ v *Land and Sea*, Carl Schmitt (Telos Press Publishing, 2015): xxxi–lxix, lix–lxi.

Schmitt bojoval proti židovství už proto, že odmítlo Krista jako mesiáše, tudíž sám obhajoval křesťanství jako to nejdůležitější.⁴²⁸ Nicméně nechápal židovství jako zvrácené náboženství, ale o Židech se vyjadřuje v souvislosti s rasou, kterou chápe jako „klíč ke světové historii.“⁴²⁹

Přesto odvrácení se od Boha byla pro oba konzervativní autory pravděpodobně kritika nacismu, na které by se shodli. Nicméně Schmitt nerozuměl nacismu jako kritice Boha, nebo jako jeho nahrazování, ale spíše jako konání v jeho jménu. Např. vraždění židů ve jménu Boha. Pro potvrzení svých názorů se obrací na teorie Thomase Hobbsse. Nicméně si ho také vykládá jinak, než své myšlení chápal sám Hobbes, například v pojetí Krista ve své politické vizi.⁴³⁰

Oba autoři prosazovali návrat k Bohu, ale nemysleli tím zrovna přináležitost ke katolické církvi. Schmitt, zdá se, měl dokonce odpor ke katolické církvi.⁴³¹ Přesto však uznává její údajný přínos politickým vědám a Voegelin jako jednu z možných cest návratu k víře.⁴³² Náboženská funkce poté dle Voegelina měla plnit roli radikální kritické autority.⁴³³

Stejně tak by se s Voegelinem shodl na postoji k Maxu Weberovi. Jak Voegelin, který v něm shledal svůj první akademický vzor, tak i Schmitt ho oceňoval jako velkého sociologa.⁴³⁴ Tak jako se Maxem Weberem zabýval Voegelin, i Schmitt nejen využíval jeho definice apod., ale také o něj projevoval velký zájem a oplýval podrobnými znalostmi dokonce o jeho životě.⁴³⁵

⁴²⁸ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi, xxv–xxvi.

⁴²⁹ Carl Schmitt, *Land and Sea*, (Telos Press Publishing, 2015): 82–83.

⁴³⁰ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi.

⁴³¹ Carl Schmitt, *Římský katolicismus*, (Praha: OIKOYMENH, 2013): 6–8.

⁴³² Carl Schmitt, *Der Wert des Staates und die Bedeutung des Einzelnen*, (Köln: Duncker & Humblot, 2004): 82–84.

⁴³³ Thierry Gontier, „From „Political Theology“ to „Political Religion“: Eric Voegelin and Carl Schmitt“ in *The Review of Politics, Volume 75*. (Cambridge: Cambridge University Press, 2013): 43.

⁴³⁴ Carl Schmitt, *Donoso Cortés: in gesamteropäischer Interpretation*, (Köln: GREVEN VERLAG KÖLN, 1950): 7–9.

⁴³⁵ Carl Schmitt, „Brief: Carl Schmitt an Ernst Jünger (22. September 1976)“ in *Ernst Jünger – Carl Schmitt Briefwechsel* (Stuttgart: Klett-Cotta, 2012): 421.

Zatímco Voegelin se obrací k Schelingovu gnosticizmu, Schmitt se omezuje pouze na porozumění jeho filozofii.⁴³⁶ Zato nacistická filozofie, která byla postavena na teorii silného národu (*Volk*), byla jeho ústředním snažením. Tento národ nebyl pro Schmitta pouze lidmi, ale lidmi, kteří mají společnou historii, jazyk a osud.⁴³⁷ Voegelin k tomuto názoru choval odpudivý a odsuzující názor, nicméně se ho snažil pochopit.

Ačkoliv oba používají pojmy satanismu, dobra a zla a Boha a Satana v jiných přirovnáních, oba tuto symboliku rádi používají.⁴³⁸ Také používají formulaci antikrista.⁴³⁹ Nicméně pro Schmitta jsou to Židé, politický romantismus, politická teologie a krize parlamentní demokracie, jako největší nepřítel a pro Voegelina nacismus a úpadek víry.⁴⁴⁰

Nicméně i ve Schmittových názorech politický romantismus spolu s modernizací doprovázel úpadek víry a nahrazování Boha.⁴⁴¹ Symbol, tragédie a *katechon* byly podle něj zásadními příklady reakčního modernismu. *Katechon* vnímal Schmitt jako tzv. „strážce pořádku“ (*caretaker of order*). Vychází z biblického pojetí, ve kterém je *katechon* zadržovatelem příchodu Antikrista.⁴⁴²

Nepřátelé, jak je definuje Schmitt, jsou někým cizím, tudíž je možno se s nimi dostat do nepředvídatelného konfliktu.⁴⁴³ Přítel a nepřítel jsou ve svém smyslu smíchané a oslabené ekonomickými, morálními a jinými představami. Například nepřítel

Carl Schmitt, *Der Hüter der Verfassung* (Köln: Duncker & Humblot, 1996): 84–85.

⁴³⁶ Carl Schmitt, „K státní filosofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ŘÁD revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83, 80–82.

⁴³⁷ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xviii.

⁴³⁸ Carl Schmitt, „K státní filosofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ŘÁD revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83, 82.

⁴³⁹ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xiv.

⁴⁴⁰ Carl Schmitt, *Dictatorship: From the origin of the modern concept of sovereignty to proletarian class struggle* (Cambridge: Polity Press, 2014): 10–11.

⁴⁴¹ Carl Schmitt, *Politische Romantik* (München und Leipzig: Duncker & Humblot, 1925): 23–24.

⁴⁴² Jens Meierheinrich a Oliver Simons, „A Fanatic of Order in an Epoch of Confusing Turmoil: The Political, Legal, and Cultural Thought of Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 3–70, 35, 42.

⁴⁴³ Carl Schmitt, *Pojem Politická: Text z r. 1932 s předmlouvou a třemi kolorálii* (Brno – Praha: OIKOYMENH, 2007): 26–27.

v ekonomickém smyslu je jen konkurent.⁴⁴⁴

Je zajímavé srovnání, že i sám Schmitt, tak jako Hobbes ve svém Leviathanu, věřil, že leviatan brání uskutečnění království Boží na zemi. Stejný úděl přisuzoval i smrtelnosti Boha, potažmo Kristu či Mesiáši. Můžeme tedy říct, že tak jako Voegelin, i Schmitt doufal v naplnění proroctví o království Božím na zemi.⁴⁴⁵

Rozdíl ale je očividně v tom, co každý z těchto autorů považoval za dobro a za království Boží, protože i Voegelin bojuje za návrat k Bohu, nicméně úplně opačnou cestou.⁴⁴⁶ Pro něj také leviatan představoval protipól Německa, které považoval za suchozemskou říši.⁴⁴⁷

Při srovnání těchto dvou filozofů, Erica Voegelina s Carlem Schmittem, můžeme vidět rozdělení dvou názorových světů, které symbolizovaly druhou světovou válku. Oba přemýšlí v některých ohledech v podstatě stejně, jen každý vidí to nejhorší zlo na druhé straně bojové linie. Toto srovnání nám umožňuje pochopit, jak mohlo dojít k takovému konfliktu, do kterého se zapojil celý svět.

Kromě Carla Schmitta a celkově nacistické ideologie se Voegelin vymezuje i k myšlení jiných soudobých autorů. Dále kritizuje například Percy E. Schrammovo vykreslování Hitlera, které prý reprezentovalo nedostatečnou kritičnost vůči bývalému vůdci Němců v celém Německu.⁴⁴⁸

⁴⁴⁴ Carl Schmitt, „Der Begriff des Politischen: Text von 1932 mit ½ Vorwort und drei Corollarien“ (Duncker & Humboldt, 2015), 27.

⁴⁴⁵ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi.

⁴⁴⁶ Tracy B. Strong, „Foreword, 2008“ v *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): xxv–xxvi.

⁴⁴⁷ Russell A. Berman, „Geography, Warfare, and the Critique of Liberalism in Carl Schmitt’s *Land and Sea*“, v *Land and Sea*, Carl Schmitt (Telos Press Publishing, 2015): xiii–xxix, xiv–xv.

⁴⁴⁸ Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 16–17.
Percy E Schramm: německý historik, specializoval se na historii umění

5. Závěr

Závěrem, bych chtěla shrnout, co jsme mohli vypožorovat o pojetí totalitarismu Erica Voegelina. Jím se zabýval především na příkladu nacistického Německa, kterému jsem se věnovala v této diplomové práci. Nejprve jsem se zabývala teoretickými východisky pro Voegelinovu práci. Poté jsem se zabývala jeho názory, které publikoval do pádu hitlerovského totalitarismu a následně změnami a souvislostmi po jeho poražení. Nakonec jsem ještě Voegelinovo pojetí konfrontovala s názorem jeho ideologického odpůrce Carla Schmitta.

Jak můžeme vidět již v první části, Voegelin se zabýval svými soudobými problémy, německého prostředí obzvláště, neboť z něj pochází. Pro vysvětlení všech sociálních i politických jevů se obrací do historie. Pochází z věřící rodiny, což se v jeho myšlení také velmi promítá. Jeho zájem o otázky transcendence podpořily ještě jím navštěvované přednášky o upanišádách. Mezi významné vlivy patří i marxismus, kterému Voegelin podlehl během svého dospívání, nicméně se od něj později odvrací. Naopak ho inspirují jeho velké vzory, kterými byli Weber, Jaspers, Schopenhauer, Kierkegaard či Nietzsche. Od Nietzscheho přebírá např. kritiku odvratu od náboženství. A na sklonku války se přiklání k Schellingovu ‚gnosticismu‘.

Do konce druhé světové války se Voegelin ve svém pojetí německého totalitarismu zabýval především samotnou NSDAP a jejím totalitarismem. Její režim považoval za nestabilní, neboť byl založen na vratkých základech, národně sociální revoluci a válce. Totalitarismus nahlížel i v mezinárodních souvislostech spolu s významem a důvodem druhé světové války. Německou Třetí říši považuje za říši imperiálního typu. Snažil se odhalit příčiny masového příklonu německého obyvatelstva k ideologii národního socialismu. Podle Voegelina mohli nacisté čerpat z připravenosti přijmout rasové otázky. Voegelinovy úvahy o přijaté rasové politice jsou také posledním zde zkoumaným bodem. Tvrdí, že její přijetí bylo nezbytné pro konstituci německého národa.

Ve své poválečné tvorbě Voegelin navazuje na své předchozí dílo. A to jak ve zkoumání totalitárního režimu NSDAP, tak ve zkoumání příčin masové participace na tomto

režimu. Navíc se mu otevírá možnost vyjadřovat se i k poválečné situaci v Německu, které také využívá. Jevy, které v německé poválečné společnosti pozoruje si vysvětluje za pomoci tzv. *unmastered past*, resp. kontinuitou nezvládnutí přítomnosti. Této tematice se věnuje především ve svých přednáškách *Hitler a Němci*, ale také nad teoriemi totalitarismu uvažuje v korespondenci Hannah Arendt.

Jako stěžejního autora pro srovnání Voegelinových myšlenek s dobovými autory jsem si vybrala Carla Schmitta. Ten, ačkoliv sdílel s Voegelinem různá životní přesvědčení, stál na druhé straně barikád. Schmitt totiž pohlížel na nacistický režim zevnitř, a dokonce ho spoluutvářel. V této kapitole jsem se kromě názoru těchto autorů na různé druhy státních režimů, včetně totalitárního Německa, zabývala i jejich postojem k otázkám víry. Např. se Schmitt jako přesvědčený antisemita názorově střetává s Voegelinem, ačkoliv oba dva odsuzují odvrát od Boha a víry. V politických názorech jejich největší střet představuje názor na liberalismus. Zjištěními, že ačkoliv každý prosazoval diametrálně odlišné politiky, vycházeli v mnohém ze stejných základů, se mi však jevilo jako nejzajímavějším v této části práce.

Závěrem Voegelinova pohledu na totalitarismus by mohlo být, že totalitární vládu národního socialismu považoval za příklad politického náboženství. S tímto pojmem přichází, aby vysvětlil, jak direktivní politické režimy na sebe přebírají v moderní době roli náboženství. Navíc využívají i sílu, praktiky, taktiky a symboly těchto náboženských hnutí. Kromě inspirace náboženstvím je zásadním stavebním kamenem vlády idea ekonomického koncilu. Národní socialismus vzniká podle Voegelina jako antiteze komunismu. Z něj čerpá například i touhu a možnost ovládnutí všech aspektů života. Roli vládnoucí strany na sebe bere vůdce, který zastává až božskou úlohu. Ten, aby stmelil svůj lid a konstituoval pevný národ, hlásá jednotu krve a rasy. Rasová politika se tak stává ústřední myšlenkou státu a je prosazován ješitný nacionalismus s přemíra vulgarity. Utváření názoru podléhá státnímu aparátu, rasová politika je propagandou nařizována jako státní myšlenka. Člověk si nemůže utvořit svobodný názor. Vládnoucí strana nemůže tedy být považována za legitimní demokratickou stranu.

Po válce se jeho ideje totalitární vlády dál vyvíjí. Totalitární vlády, jako například

tu komunistickou, považuje za utopické systémy, které jsou založené na nesplnitelných slibech. Stejně tak nacistický režim využívá toho, po čem lid meziválečného Německa touží. Ačkoliv sice samotní nacističtí pohlaváři svým totalitním režimem dávali na výběr lidem pouze souhlasit nebo být odvezen do nacistického koncentračního tábora. Nicméně stále nemohl nikdo mít takovou moc, aby změnil celou společnost od základů, nemohl se tedy Hitler příliš odlišovat svou podstatou od ostatních občanů.

Osobou Hitlera se také zabývá a snaží se pochopit uskutečnění totalitární vlády nacistické podoby pomocí symbolů. Nad Hitlerem uvažuje od jeho polovzdělaného charakteru až po jeho politickou genialitu. Ačkoliv se stále staví na stranu, že ani Hitler neměl takovou moc, aby změnil Němce. Své teorie stále staví na studiu symbolů. Posledními zkoumanými body Voegelinova poválečného díla byly příčiny příklonu Němců k nacistické ideologii a následné zkoumání kontinuity německého národa. V meziválečných dějinách shledává potřebu návratu k velké říši, která by obnovila svou ztracenou moc. Vinu však nevidí jako kolektivní, a naopak ji shledává spíše ve vedení státu. Absenci politického národa vidí jako příčinu Hitlerova uzmutí moci.

5.1. Summary

In summarizing Eric Voegelin's theory of totalitarianism, it can be noted that he primarily associates this concept with Nazi Germany, a focus also central to my thesis. The initial section of my work explores Voegelin's theoretical foundations. Subsequently, I examined his perspectives on Hitler's totalitarian regime up to the end of World War II, along with the changes and ramifications that followed. Additionally, I endeavored to confront his views with those of his ideological adversary, Carl Schmitt.

A significant aspect of Voegelin's study involves the analysis of symbols. He interprets Nazi totalitarianism as an unstable, utopian regime led by a party lacking democratic legitimacy. Voegelin places considerable emphasis on the role of state leadership rather than on collective guilt. He acknowledges the German populace's inclination towards racial politics, which he deems essential for the formation of German national identity. This perspective, according to Voegelin, arises partly from Germany's 'unmastered past' and its contemporary context, as he discovered post-war. A critical issue he identifies is

the decline in religiosity, necessitating a substitute. In Voegelin's view, this void is filled by 'political religions,' with Nazism serving this role in Germany. While Voegelin and Carl Schmitt concur in their critique of declining religiosity, they diverge significantly in their identification of its detrimental impacts.

6. Použitá literatura

6.1. Seznam pramenů

Carl Schmitt, „Absolute Concept of the Constitution (The Constitution as Unified Whole)“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008).

Carl Schmitt, „Brief: Carl Schmitt an Ernst Jünger (22. September 1976)“ in *Ernst Jünger – Carl Schmitt Briefwechsel* (Stuttgart: Klett-Cotta, 2012).

Carl Schmitt, „Briefwechsel: Carl Schmitt – Nicolaus Sombart (1943–1979)“ in *Schmitt und Sombart: Der Briefwechsel von Carl Schmitt mit Nicolaus, Corina und Werner Sombart* (Berlin: Duncker & Humblot, 2015).

Carl Schmitt, „Consequences of the Theory of the Constitution-Making Power, of the People’s Constitution-Making Power in Particular“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008).

Carl Schmitt, *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008).

Carl Schmitt, *Der Begriff des Politischen: Synoptische Darstellung der Texte* (1971).

Carl Schmitt, „Der Begriff des Politischen : Text von 1932 mit einem Vorwort und drei Corollarien“ (Duncker & Humboldt. 2015).

Carl Schmitt, *Der Hüter der Verfassung* (Köln: Duncker & Humblot, 1996).

Carl Schmitt, *Der Nomos der Erde im Völkerrecht des Jus Publicum Europaeum* (Berlin: Duncker & Humblot, 1988).

Carl Schmitt, *Der Wert des Staates und die Bedeutung des Einzelnen*, (Köln: Duncker & Humblot, 2004).

Carl Schmitt, *Die Diktatur: Von den Anfängen des modernen Souveränitätsgedankens bis zum proletarischen Klassenkampf*, (Berlin: Duncker & Humblot, 2015).

Carl Schmitt, *Die Tyrannei der Werte (Dritte, korrigierte Auflage)*, (Berlin: Duncker & Humblot, 1967).

Carl Schmitt, *Donoso Cortés: in gesamteropäischer Interpretation*, (Köln: GREVEN VERLAG KÖLN, 1950).

Carl Schmitt, *Dictatorship: From the origin of the modern concept of sovereignty to proletarian class struggle* (Cambridge: Polity Press, 2014).

Carl Schmitt, *Ex Captive Salus – Dritte Auflage*, (Berlin: Duncker & Humboldt, 2010).

Carl Schmitt, *Frieden oder Pazifismus? Arbeiten zum Völkerrecht und zur internationalen Politik 1924–1978*, (Berlin: Duncker & Humblot, 2005).

Carl Schmitt, „Frontmatter“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008): i–vi.

Carl Schmitt, Gerhard Anschütz, Carl Bilfinger a Erwin Jacobi, *Der Deutsche Föderalismus. Die diktatur des Reichspräsidentens*, (Berlin und Leipzig: Walter, de Gruyter & Co, 1924).

Carl Schmitt, „Hegel und Marx (1931)“ in Piet Tommissen (ed.) *Schmittiana. Beiträge zu Leben und Werke Carl Schmitts. Band IV*, (Berlin: Duncker & Humblot, 1994): 48–52.

Carl Schmitt, „K státní filosofii protirevoluce (De Maistre, Bonald, Donoso Cortéz)“ in *ND revue pro kulturu a život* (Praha: tiskem Jana Muchy ve Velkém Meziříčí, 1934–1935): 76–83.

Carl Schmitt, *Land and Sea*, (Telos Press Publishing, 2015).

Carl Schmitt, *Legality and Legitimacy, translated and edited by Jeffery Seitzer with an introduction by John P. McCauley*, (London: Duke University Press Durham, 2004).

- Carl Schmitt, „Nachwort“ in *Disputation über den Rechtsstaat*, Günther Krauß a Otto von Schweinichen (Hamburg: Hanseatische Verlagstalt Hamburg, 1935).
- Carl Schmitt, „Overview of the Possibilities for the Formation of the Parliamentary System“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008): 359–361.
- Carl Schmitt, *Pojem Politická: Text z r. 1932 s předmlouvou a třemi kolorálii* (Brno – Praha: OIKOYMENH, 2007).
- Carl Schmitt, *Politische Romantik* (München und Leipzig: Duncker & Humblot, 1925).
- Carl Schmitt, *Politische Theologie II: Die Legende von der Erledigung jeder Politischen Theologie*, (Berlin: Duncker & Humblot, 1990).
- Carl Schmitt, *Positionen und Begriffe: im Kampf mit Weimar – Genf – Versailles (1923–1939)*, (2014).
- Carl Schmitt, *Římský katolicismus*, (Praha: OIKOYMENH, 2013).
- Carl Schmitt, *Staat, Großraum, Nomos: Arbeiten aus den Jahren 1916–1969* (Berlin: Duncker & Humblot, 1995).
- Carl Schmitt, *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008).
- Carl Schmitt, „The Positive Concept of the Constitution: The Constitution as the Complete Decision over the Type and Form of the Political Unity“ in *Constitutional Theory* (Durham and London: Duke University Press, 2008).
- Carl Schmitt, *Verfassungslehre (Zehnte Auflage)* (Berlin: Duncker & Humblot, 2010).
- Carl Schmitt, *Verfassungsrechtliche Aufsätze aus den Jahren 1924–1954*, (2003).
- Carl Schmitt, „Vorwort zur 2. Auflage (1928)“ v *Die Diktatur: Von den Anfängen des modernen Souveränitätsgedankens bis zum proletarischen Klassenkampf*, Carl

Schmitt (Berlin: Duncker & Humblot, 2015): IXS–XII.

Eric Voegelin, „A Race Idea and Science: A Clarification (1934)“, in *The Collected Works of Eric Voegelin*, Volume 9 Published Essays, 1934–1939, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 13–16.

Eric Voegelin, „Die Ursprünge des Totalitarismus“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015).

Eric Voegelin, „Expression of Opinion and Opinion Formation (1937)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin*, Volume 9 Published Essays, 1934–1939, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 111–114.

Eric Voegelin, „Hitler and the Germans“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin*, Volume 31, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003).

Eric Voegelin, „Changes in the Ideas of Government and Constitution in Austria since 1918 (1937)“, in *The Collected Works of Eric Voegelin*, Volume 9 Published Essays, 1934–1939, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 99–110.

Eric Voegelin, *Kouzlo Extrému: revolta proti rozumu a skutečnosti* (Mladá fronta, 2000).

Eric Voegelin, „NIETZSCHE, THE CRISIS AND THE WAR“ in *The Journal of Politics* Volume 6, No. 2, (květen 1944): 177–212.

Eric Voegelin, *Nová věda o politice* (Brno: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 2000).

Eric Voegelin, *Politická náboženství*, (Praha, 2015 Oikoymenh).

Eric Voegelin, „Political Theory and the Pattern of General History (1944)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin*, Volume 10 Published Essays, 1940–1952, Ellis Sandoz ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2000), 157–167.

Eric Voegelin, „Race and State (1935)“ in , *The Collected Works of Eric Voegelin*, Volume 9 Published Essays, 1934–1939, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 40–53.

Eric Voegelin, recenze „Contemporary Italy. Its Intellectual and Moral Origins“ by Count Carl Sforza, in *The Journal of Politics*, Volume 7, No.1 (únor 1945): 94–97.

Eric Voegelin, recenze „Soviet Politics, At Home and Abroad“ by Frederick L. Schuman, in *The Journal of Politics*, Volume 8, No. 2 (květen 1946): 212–220.

Eric Voegelin, recenze „The Decline of Liberalism as an Ideology. With Particular Reference to German Politico-Legal Thought“, in *The Journal of Politics*, Volume 6, No.1 (únor 1944): 107–109.

Eric Voegelin, recenze „The Meeting of East and West: An Inquiry Concerning World Understanding“ by F. S. C. Northrop, in *Social Research*, Volume 14, No. 2 (červen 1947): 244–249.

Eric Voegelin, recenze „The Ruling Class“ by Gaetano Mosca, Hannah D. Kahn a Arthur Livongston, in *The Journal of Politics*, Vol. 1, No. 4 (listopad 1939): 434–436.

Eric Voegelin, recenze „The Structure of the Nazi Economy“ by Maxine Y. Sweezy a „The Dual State. A Contribution to the Theory of Dictatorship “ by Ernst Fraenkel in *The Journal of Politics*, Volume 4, No. 2 (květen 1942): 269–272.

Eric Voegelin, „Science, Politics and Gnosticism“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, The Collected Works of Eric Voegelin Vol. 5: 243–314.

Eric Voegelin, „Some Problems of German Hegemony“, in *The Journal of Politics*, Volume 3, No. 2 (březen 1941): 154–168.

Eric Voegelin, „The Growth of the Race Idea“, in *The Review of Politics*, Volume 2, No. 3 (červenec 1940): 283–317.

Eric Voegelin, „The New Science of Politics“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, *The Collected Works of Eric Voegelin* Vol. 5: 75–242.

Eric Voegelin, „The New Style of Warfare (1937)“ in, *The Collected Works of Eric Voegelin*, Volume 9, *Published Essays, 1934–1939*, Thomas W. Heilke ed. (Missouri: University of Missouri Press, 2001), 120–122.

Eric Voegelin, „The Origins of Totalitarianism,“ in *Review of Politics*, Volume 15 (1953).

Eric Voegelin, „The Political Religions“, in *The Modernity without Restraint: The Political Religions, The New Science of Politics, and Science, Politics and Gnosticism*, *The Collected Works of Eric Voegelin*, Volume 5: 19–73, 23–24.

Eric Voegelin, *Věda, politika a gnóze*, (Praha: OIKOYMENH, 2018).

Eric Voegelin, „Voegelins Brief an Hannah Arendt vom 16. März 1951“ in *Disput über den Totalitarismus* (Göttingen: V&R unipress, 2015).

Eric Voegelin, *Vzpomínky na život a filosofii*, (Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998).

Eric Voegelin, *Zkušenost a symbol: Texty z let 1960–1977*, (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015).

6.2. Sekundární literatura

„Appendix: The Weimar Constitution“, in *Constitutional Theory*, Carl Schmitt, (Durham and London: Duke University Press, 2008).

Arendt, Hannah. *Origins of Totalitarianism*, (New York: Harcourt, 1958).

Baum, Bruce David. *The Rise and Fall of the Caucasian: A Political History of Racial Identity*, (New York City/London: New York University Press, 2006).

Bendersky, Joseph W. „Schmitt’s Diaries“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 117–146.

Berman, Russell A., „Geography, Warfare, and the Critique of Liberalism in Carl Schmitt’s *Land and Sea*“, v *Land and Sea*, Carl Schmitt (Telos Press Publishing, 2015): xiii–xxix.

Buben, Radek a Štefek, Martin. „Konceptuální labyrinty, Kolik pojetí totalitarismu znáš, tolikrát jsi revizionistou?“, v *Soudobé dějiny 2*, (2021): 353–389.

Campagna, Norbert. *Carl Schmitt* (Berlín: Parerga, 2004).

Clemens, Detlev a Purcell, Brendan eds. *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*. (Missouri: University of Missouri Press, 2003).

Clemens, Detlev. „Editors’ Introduction to“ v „Hitler and the Germans“, Eric Voegelin in, *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003), 1–20.

Coonz, Claudia, *The Nazi Conscience* (Harvard University Press, 2003).

Corey, David D. „Rethinking Eric Voegelin’s Interpretation of Liberalism and its History“ in *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century*, Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 11–29.

Folz, Hans-Peter. „Verfassungslehre des Bund von Carl Schmitt und die Europäische Union“, v *Martina Wittkopp-Beine im Auftrag der Stadt Plettenberg*, Ingeborg Villinger (Plettenberg: 2006): 69–83.

Friedrich, Carl Joachim a Brzezinski, Zbigniew K. *Totalitarian Dictatorship and Autocracy*. (Cambridge: Harvard University Press, 1965).

Gontier, Thierry. „From „Political Theology“ to „Political Religion“: Eric Voegelin and Carl Schmitt“ in, *The Review of Politics, Volume 75*. (Cambridge: Cambridge University Press, 2013), 25–43.

Gross, Raphael. „The ‚True Enemy‘“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 96–116.

Habermass, Jünger. „Carl Schmitt v politických intelektuálních dějinách Spolkové republiky“ v *Normalita berlínské republiky* (Frankfurt: 1995): 112–122.

Heilke, Thomas W. ed. *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 9 Published Essays, 1934–1939*. (Missouri: University of Missouri Press, 2001).

Hürten, Heinz. „Modernitätskritik und Totalitarismustheorie im Frühwerk Waldemar Gurians“, in *Totalitarismus, Eine Ideengeschichte des 20. Jahrhunderts*, Alfons Söllner, Ralf Walkenhaus a Karin Wieland eds. (Berlin: Akademie Verlag, 1997): 25–34.

Jinek, Jakub. obal knihy *Zkušnost a symbol: Texty z let 1960–1977*, Eric Voegelin (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015).

Kelly, Duncan. „Carl Schmitt’s Political Theory of Dictatorship“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 217–245.

Korder, T. R. *Voegelin & Patočka* (Oxford–Purley: Athenaem - Rozmluvy, 1988).

Koskenniemi, Martti. „Carl Schmitt and International Law“, v *The Oxford Handbook*

- of *Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 592–611.
- Kozárová, Petra. „Politický gnosticismus u Erica Voegelina“, v *Pantheon 2*, (2007): 202–216.
- Krupka, Hans. „Carl Schmitts Theorie des „Politischen“ : mit einem Verzeichnis der Schriften Carl Schmitt“ (Leipzig: DRUCK GEBR. GERHARDT, 1937).
- LaCapry, Dominicka. *Rethinking Intellectual History: Texts, Contexts, Language*, (Cornell University Press, 1983).
- Lievens, Matthias. „Carl Schmitt’s Concept of History“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 401–425.
- Lilla, Mark. obálka knihy *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): Obal knihy zezadu.
- Linder, Christian. „Carl Schmitt in Plettenberg“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 147–170.
- Llanque, Marcus. „A Carrier of the Political after the End of Statehood: The Partisan in the Schmitt’s Political Theory“ in *Der Partisan*, Herfried Münkler ed. (1990).
- Maier, Hans. *Politická náboženství: totalitní režimy a křesťanství* (Freiburg im Breisgau: Centrum pro studium Demokracie a kultury, 1995).
- McCaurmic, John P. „Introduction“, v *Legality and Legitimacy, translated and edited by Jeffery Seitzer with an introduction by John P. McCaurmick*, Carl Schmitt, (London: Duke University Press Durham, 2004).

McCormic, John P. „Teaching in Vain“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 269–290.

Mehring, Reinhard. „A Catholic Layman of German Nationality and Citizenship“?, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 73–95.

Mehring, Reinhard. „Já ze všech lidí! Suverénní je ten, kdo přenechává výběr toho, co stojí za přečtení, potomkům. Proč neexistuje Carl Schmitt Complete Edition“, in *FAZ* (10. července 2006).

Meierheinrich, Jens a Simons, Oliver. „A Fanatic of Order in an Epoch of Confusing Turmoil: The Political, Legal, and Cultural Thought of Carl Schmitt“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 3–70.

Meierheinrich, Jens a Simons, Oliver eds. „Carl Schmitts Life: A Chronology“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): xix–xxx.

Meierheinrich, Jens a Simons, Oliver eds. *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, (New York: Oxford University Press, 2016).

Meierheinrich, Jens. „Fearing the Disorder of Things: The Development of Carl Schmitt’s Institutional Theory, 1919–1942“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 171–216.

Morrissey, Christopher S. „The Five Ways of the World Empires“ in , Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 173–190.

Noack, Paul. *Carl Schmitt – Eine Biographie* (Frankfurt: 1996).

Ottmann, Henning. *Geschichte des politischen Denkens. Das 20. Jahrhundert. Der Totalitarismus und seine Überwindung.* (Stuttgart: Werlag J. B. Metzler 2010).

Porter, Clifford F. „Eric Voegelin on Nazi Political Extremism“, in *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 1 (Ieden 2002), 151–171.

Preuß, Ulrich K. „Carl Schmitt and the Weimar Constitution“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 471–489.

Purcell, Brendan. „Editor’s Introduction: The Philosophical Context to the „Hitler and the Germans“ Lectures“ v „Hitler and the Germans“, Eric Voegelin in *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 31*, Detlev Clemens a Brendan Purcell eds. (Missouri: University of Missouri Press, 2003) 21–40.

Robinson, Scott; Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds., *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century*, (London: Lexington Books, 2019).

Robinson, Scott. „The Necessity of Moral Communication in a Pluralistic Political Environment“ in *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 12–52.

Sandoz, Ellias ed.. *The Collected Works of Eric Voegelin, Volume 10 Published Essays, 1940–1952.* (Missouri: University of Missouri Press, 2000).

Seitzer, Jeffrey. „Frontmatter“ in *Constitutional Theory*, Carl Schmitt (Durham and London: Duke University Press, 2008): i–vi.

Scott Philip Segrest, „The Dream of the Caliphate and the Loss of Reality: An Application of Eric Voegelin’s ‚The Origins of Totalitarianism‘ and ‚In Search of the Ground‘“, in *Eric Voegelin Today, Voegelins’s Political Thought in the 21st century* by Robinson, Lee Trepanier a Daven N. Whitney eds. (London: Lexington Books, 2019), 141–172.

Specter, Matthew G. „What’s ‚Left‘ in Schmitt?“, v *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierheinrich a Oliver Simons eds. (New York: Oxford University Press, 2016): 426–456.

Stockton, Ron. „The Ukraine War of 2022“, podcast (23. února 2022).

Strong, Tracy B., „Foreword, 2008“ in *The Leviathan in the State Theory of Thomas Hobbes*, Carl Schmitt (Chicago a Londým: The University of Chicago Press, 2008): vii–xxviii.

Szakolczai, Arpa. „Eric Voegelin“ in *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000): 33–70.

Szakolczai, Arpa. *Reflexive Historical Sociology*, (London and New York: Routledge, 2000).

Voigt, Rüdiger. *Freund-Feind-Denken: Carl Schmitt’s Kategorie des Politischen* (Steiner, 2011).

Whatmore, Richard. „What is Intellectual History?“, (St. Andrews: Polity, 2015).

Zetlin, Samuel Garrett. „Propaganda and Critique“ v *Land and Sea*, Carl Schmitt (Telos Press Publishing, 2015): xxxi–lxix.

6.3. Internetové zdroje

„About Us“, <https://voegelinview.com/>, webové stránky *VoegelinView*, (staženo 2. září 2022).

„Beginning the Quest: Law and Politics in the Early Work of Eric Voegelin“, <https://voegelinview.com/beginning-the-quest/>, webové stránky *VoegelinView*, (staženo 3. září 2022).

Eminger, Zdeněk A. „Filozofie jako výzva i odpovědnost“. *iLiteratura.cz* (4. července 2016) iliteratura.cz/clanek/36799-voegelin-eric-zkusenost-a-symbol (staženo 13. Února 2023).

„Eric Voegelin Biographical Sketch“, https://voegelinview.com/biographical-sketch/?subscribe=success#subscribe-blog-blog_subscription-2, webové stránky *VoegelinView*, (staženo 2. září 2022).

Pedro T. Magalhães, „Promise and Failure: Nationalism in the interwar thought of Carl Schmitt and Eric Voegelin“ in, *Journal of Political Ideas* 27/1. (2022), <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1080/13569317.2021.1912882>, 11–33.

„The Collected Works of Eric Voegelin“, *The Collected Works of Eric Voegelin - VoegelinView*, webové stránky *VoegelinView*, (staženo 27. prosince 2023).

„VIDEO: Začala třetí světová válka, oznámila moderátorka ruské televize“, článek na zpravodajském serveru *IDNES.cz* (16. dubna 2022) https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rusko-ukrajina-treti-svetova-valka-nato-kyjev-olga-skabajevova-totalni.A220416_092125_zahranicni_remy, (staženo 4. května 2022).